

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

**Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art
And Culture Tourism**

โดย นายแพทย์ บำรุงจิตต์ และคณะ

มิถุนายน 2549

ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

(Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art
And Culture Tourism)

คณะผู้วิจัย		สังกัด
1. นายแพทย์	บำรุงจิตต์	วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย
2. นางฉลวย	ปฐปิน	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
3. นางวันเพ็ญ	การควรคิด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
4. นางชวัลนุช	อุทยาน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

ชุดโครงการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา
ระยะที่ 1 “บริบทฐานรากการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยศักยภาพและความพร้อมผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้การกำกับของ สำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปี 2548 โดยมีจุดประสงค์เพื่อโครงการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา ระยะที่ 1 “บริบทฐานรากการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย”

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณสำนักงานประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นอย่างสูงที่สนับสนุนทุนวิจัย ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ที่สนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณกลุ่มภาคประชาชนในพื้นที่การท่องเที่ยว ที่ได้ให้ข้อมูล และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคณะนักวิจัย และขอขอบคุณ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้จัดการการวิจัยการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ และเจ้าหน้าที่จากสำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้คำปรึกษา และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยนี้

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

งานวิจัยเรื่อง “ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย” เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาลิทธิภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้างต้น พบว่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย แบ่งออกได้ทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ กลุ่มของวัด หรือพระธาตุเจดีย์ จำนวน 23 แห่ง กลุ่มของเมืองโบราณคดี จำนวน 1 แห่ง กลุ่มพิพิธภัณฑ์ 3 แห่ง กลุ่มของศิลปะ 5 แห่ง กลุ่มของประเพณี 6 แห่ง กลุ่มของวัฒนธรรม 5 แห่ง จะเห็นได้ว่าจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายมีจำนวนมาก โดยจุดแข็งของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และมีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสม่ำเสมอ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระธาตุดอยตุง พระตำหนักดอยตุง วัดร่องขุ่น วัดพระธาตุเจดีย์หลวง วัดพระธาตุป่าสัก เป็นต้น และวัฒนธรรมของคนเชียงรายที่มีอัตลักษณ์ไม่ตรี โอบอ้อมอารี ความเป็นมิตรกับผู้มาเยือน ส่วนจุดอ่อนนั้น พบว่ากิจกรรมที่แสดงถึงประเพณีต่างๆ ที่จัดขึ้นไม่สามารถสร้างความโดดเด่น หรือดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยว เช่น งานลอยกระทง งานประเพณีสงกรานต์ งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น

ในส่วนบทบาทสำคัญของวัดในจังหวัดเชียงรายต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายนั้น พบว่าวัดในจังหวัดเชียงรายมีบทบาทที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว

เช่น บทบาทการท่องเที่ยวในด้านความเชื่อและความศรัทธา บทบาทในด้านความเป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันกับพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของชาติ บทบาทในการศึกษาสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และจิตรกรรมฝาผนัง บทบาทในการศึกษาสถาปัตยกรรมล้านนา บทบาทในการศึกษาศิลปะหรืองานหัตถกรรมผ้าทอ บทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและศาสนา และบทบาทในการศึกษาประวัติศาสตร์ และด้านประเพณี

สำหรับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงรายนั้น พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้น้ำหนักมากของเหตุผลในการมาเยือนถึงความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ซึ่งลักษณะของสภาพอากาศที่ดี และเป็นจังหวัดที่อยู่เหนือสุดของประเทศ เป็นจุดที่สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยในการมาเยือน ในการมาเยือนจังหวัดเชียงรายนั้น นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากกับการเข้าเยี่ยมชมวัดต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย เพื่อการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สร้างสิริมงคลให้กับชีวิตของตนเอง และครอบครัว สำหรับความประทับใจในการมาเยือน พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประทับใจมากกับความเก่าแก่/ ความมีคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนเชียงราย และการมีเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย

ในส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า เหตุผลหลักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเยือนเชียงราย ให้น้ำหนักมากของเหตุผลในเรื่องธรรมชาติ และภูเขา และเรื่องราวของสามเหลี่ยมทองคำ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนเชียงราย ได้สร้างความสนใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาก และพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประทับใจในความมีอัธยาศัยไมตรีของคนเชียงราย มีน้ำใจ และแสดงความเป็นมิตรกับผู้มาเยือนเสมอ

เมื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ พบว่าในภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า มีระดับความพร้อมมากในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และมีระดับความพร้อมต่ำ คือ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน แสดงให้เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายในอดีตที่ผ่านมา มีการพัฒนาในด้านสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การสร้างถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น แต่สิ่งต่างๆ เหล่านี้วันไป ย่อมมีการชำรุดทรุดโทรม ขาดการดูแล ซึ่งปรากฏพบเห็นในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไปของจังหวัดเชียงราย ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความร่วมมือของ

ประชาชนในพื้นที่ที่จะช่วยดูแล อันเนื่องมาจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ได้สร้างโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการตั้งแต่เริ่มต้น ทำให้ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลรักษาร่วมกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประสานงานกันของทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจหรือการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวร่วมกัน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน เพื่อให้เกิดการจัดการแบบเหมาะสมที่ได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งหลายฝ่าย และทำให้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

หลักการพื้นฐานในการนำเสนอแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้แก่

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินงานภายใต้ขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยต้องก่อให้เกิดความสมดุลทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ ภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและถูกต้องไปในแนวเดียวกัน
4. ผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว ต้องกระจายให้ได้ร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม
5. มีการประเมินผลการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุง แก้ไข การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

จากการศึกษาและวิเคราะห์หลักการพื้นฐานข้างต้น ทำให้ได้ข้อเสนอแนะทางทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีดังนี้แนวทางการจัดการดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ควรจะเป็นแนวทางของภาคีเครือข่ายร่วมของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ
2. คณะทำงานการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย
 1. คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. คณะทำงานด้านคณะกรรมการด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา
3. คณะทำงานด้านการบริการนักท่องเที่ยว
4. คณะทำงานด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ประชาชนในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชน โดยเป้าหมายของการทำงานจะต้องเน้น การสำรวจและสร้างแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีเปลี่ยนแปลง การเพิ่มศักยภาพของการบริการทุกด้าน มีการจัดการเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกัน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ทำให้นักท่องเที่ยวกล่าวถึงเชียงรายในด้านประทับใจ ซึ่งจะทำให้เกิดการประชาสัมพันธ์จากนักท่องเที่ยวให้กับญาติพี่น้อง เพื่อน ให้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG48O0009

ชื่อโครงการ : ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ
วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ชื่อนักวิจัย : เพทาย บำรุงจิตต์, ฉลวย ปูธิปิน, วันเพ็ญ การควรรคิด, ชวัลนุช อุทยาน
วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย

E-mail Address : petay_b@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2548 – 30 มิถุนายน 2549

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยทำการศึกษาด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย อินเทอร์เน็ต และใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว และภาคีเครือข่ายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ผลการศึกษา ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น กลุ่มของวัด กลุ่มของเมืองโบราณ กลุ่มพิพิธภัณฑ์ กลุ่มของศิลปะ กลุ่มของประเพณี และกลุ่มของวัฒนธรรม และบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ที่สำคัญ คือ การเที่ยวชมความงามของสถาปัตยกรรม จิตรกรรม และประติมากรรม เป็นต้น ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจมากในเรื่องของ ความเก่าแก่/คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรม อรรถาธิบายไม่ตรีของคนเชียงราย และเอกลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจมากในเรื่องของธรรมชาติ การสัมผัสทัศนียภาพของจังหวัดเชียงราย สามเหลี่ยมทองคำ วัฒนธรรมที่แตกต่าง วิถีชีวิตของคนเชียงราย และประทับใจในอรรถาธิบายไม่ตรีของคนเชียงราย ศักยภาพ และความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พบว่า มีศักยภาพและความพร้อมมาก ในด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ด้านความดึงดูดใจและความสวยงาม ตามลำดับ ศักยภาพและความพร้อมระดับต่ำ ได้แก่ ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และ การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามลำดับ ส่วนแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย นั้น คณะทำงาน ควรประกอบด้วย คณะทำงานด้านการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยว คณะทำงานด้านการตลาด ประชาสัมพันธ์ และโฆษณา ด้านการบริการนักท่องเที่ยว

ด้านการวิจัยและอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยบริหารจัดการในรูปแบบของภาคีเครือข่าย
ของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ
จากสถาบันการศึกษา และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ

คำหลัก : ศักยภาพ, การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ABSTRACT

Project Code : RDG48O0009

Project Title : Tourism Products in Chiangrai Province: Potential Market for Religious Art and Culture

Investigators : Bamrungjitt P., Puthipim C., Kankhurnkhit W., Utthayan C.
Chiang Rai Vocational College

E-mail Address : petay_b@hotmail.com

Project Duration : 1 July 2005 – 30 June 2006

This project's objective is to determine the capability and availability of Chiang Rai's religious, art and cultural tourism. It analyzed statistics, reports, data from websites, questionnaire answered by tourists and data from cooperation network in tourism areas.

The project revealed following results; Chiang Rai's religious, art and cultural tourism consist of many fields: temples, ancient sites, museums, arts, traditions and cultures. The project discovered that temples are playing very important roles in Chiang Rai's tourism industry. Peoples worship sacred things. They admire beauties of architectures, paintings and sculptural arts found in temples.

From the questionnaires' result, tourists' attentions on religious, art and cultural tourism are very high. Thai tourists have a great interest in antiqueness and significance of arts. They interests in Chiang Rai's cultural diversity, local people's friendship and its uniqueness. Foreign tourists pay more attention on nature. They interest in sight seeing around Chiang Rai and the Golden Triangle, seeing cultural diversity, learning its people's way of life and friendship.

During the research on capability and availability of communities' cooperation network within religious, art and cultural tourism areas, we found that the transportations, surroundings and attractiveness are having a high capability and availability. On the other hand, the personnel, managing process and the participation of general public are having a low capability and availability.

To achieve the goal of an effective tourism management, the cooperation network within religious, art and cultural tourism areas should consist of these following faculties.

- The Faculty of Area Developments and Tourism Activities
- The Faculty of Marketing, Public Relations and Advertising
- The Faculty of Customer Services
- The Faculty of Researches and Trainings

The management process should perform in cooperation with the government, private sectors and local communities.

Keyword: Potential, Religious Art and Culture Tourism

สารบัญ

บทที่	สารบัญ	หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
	คำถามการวิจัย.....	4
	ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย.....	5
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	ผลที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
	ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	7
	นิยามศัพท์.....	7
	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	9
2	การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	ความหมายของการท่องเที่ยว.....	10
	คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	11
	องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	11
	ความพร้อมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว.....	18
	การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	18
	การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	20
	พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.....	22
	วัดในวัฒนธรรมล้านนา.....	27
	หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว.....	29
	แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.....	30
	แนวคิดด้านการตลาด.....	32
	แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค.....	33
	การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย.....	36
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 49 ประชากรเป้าหมาย.....49 กลุ่มตัวอย่าง.....49 พื้นที่ศึกษา.....50 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย..... 50 เครื่องมือวิจัย.....50 การทดลองเครื่องมือการวิจัย.....51 การสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ทำการวิจัย.....52 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....52 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....52 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....54	
4	ผลการศึกษา..... 56 ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย.....57 บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย.....102 ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2548.....107 ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.....123 แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.....148	
5	สรุปผลการศึกษา อภิปรายและข้อเสนอแนะ..... 166 ผลการศึกษา168	

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
อภิปรายผลการศึกษา.....	183
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา.....	188
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	190
บรรณานุกรม.....	191

บัญชีตาราง

ตารางที่	หน้า
1	ระยะทางจากอำเภอเมืองถึงอำเภอต่างๆ ของจังหวัดเชียงราย.....37
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....107
3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.....110
4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวไทย111
5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในประเภทของ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย112
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยว เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย113
7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความประทับใจ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวไทย114
8	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....115
9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงรายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....118
10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....119
11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในประเภท ของการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....120

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยว เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....	121
13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความประทับใจ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ.....	122
14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพสูง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	123
15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว.....	125
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว.....	126
17	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....	127
18	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่.....	128

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

19	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	129
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงจังหวัดเชียงราย.....	130
21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	131
22	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว.....	133
23	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว.....	134
24	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....	135
25	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่	136

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

26	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน137	137
27	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลางจังหวัดเชียงราย.....138	138
28	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพต่ำ จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....139	139
29	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 6 ด้านความตั้งใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว.....141	141
30	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 7 ด้านความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว.....142	142
31	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 8 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....143	143
32	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำจังหวัดเชียงราย องค์ประกอบที่ 9 ด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่.....144	144

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

33	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวตัวจังหวัดเชียงราย ตามองค์ประกอบที่ 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	145
34	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อม ของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวตัวในจังหวัดเชียงราย.....	146
35	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของศักยภาพและความพร้อมของภาคี เครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พื้นที่ในจังหวัดเชียงราย.....	147

บัญชีแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

- 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย.....55
- 2 เส้นทางเยือนเมืองเหนือ...กราบรอยพระแก้วมรกต.....104

บัญชีรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
1 พระธาตุดอยตุง.....	57
2 พระแก้วหยกเชียงราย.....	58
3 อุโบสถ วัดพระสิงห์.....	60
4 กุฏิบรรจุพระอัฐิพระขุนเม็งรายมหาราช.....	61
5 อุโบสถ วัดกลางเวียง.....	62
6 อุโบสถ วัดมิ่งเมือง.....	63
7 พระสังกัจจายน์ วัดมุงเมือง.....	64
8 อุโบสถ วัดเจ็ดยอด.....	65
9 อุโบสถ วัดร่องขุน.....	66
10 พระธาตุดอยจอมทอง.....	69
11 พระธาตุเจดีย์หลวง.....	71
12 พระธาตุผาเงา.....	72
13 พระธาตุวัดป่าสัก.....	73
14 พระธาตุจอมกิตติ.....	75
15 พระเจ้าทองทิพย์.....	76
16 ทศนียภาพของสามเหลี่ยมทองคำ.....	77
17 องค์พระเจดีย์ วัดพระบวช.....	78
18 องค์พระเจดีย์ วัดมุงเมือง.....	79
19 พระพุทธรูป 4 แผ่นดิน.....	80
20 พระธาตุดอยเวา.....	81
21 พระบรมธาตุเจดีย์ศรีนครินทราสถิตมหาสันติคีรี.....	82
22 พระศรีอารยเมตไตรย์โพธิสัตว์.....	83
23 เขตเมืองโบราณเชียงแสน.....	84
24 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงแสน.....	85
25 พิพิธภัณฑ์อุบคำ.....	86
26 หอผี.....	87
27 พิพิธภัณฑ์ผ้าทอล้านนาเชียงแสน.....	88

บัญชีรูปภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่	หน้า
28 พระตำหนักดอยตุง.....	89
29 อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช.....	91
30 พิพิธภัณฑ์บ้านดำ.....	92
31 หอคำ.....	93
32 การสงฆ์น้ำพระธาตุดอยตุง.....	93
33 ประเพณีงานสงกรานต์จังหวัดเชียงราย.....	94
34 ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดเชียงราย.....	95
35 ขบวนแห่เครื่องสักการะ.....	95
36 ลอยกระทงจังหวัดเชียงราย.....	96
37 รกษุขบกกของขบวนแห่พระเวดเวียง.....	96
38 เชียงรายไนท์บาซาร์.....	97
39 ตลาดสดเทศบาล 1.....	98
40 ห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ชาวเขา.....	98
41 หมู่บ้านชาวเขา.....	100
42 หมู่บ้านกระเหรี่ยงรวมมิตร.....	101
43 ประตูทางเข้าที่ถูกปิด บดบังทัศนียภาพของอุโบสถวัดพระแก้ว.....	152
44 การวางถังขยะบริเวณ ตลาดสดเทศบาล 1	153
45 ปัญหาขยะบนทางเท้าในเขตเทศบาล.....	153
46 ความทรวดโถมของท่าเรือบริเวณสะพานแม่ฟ้าหลวง.....	153
47 สามล้อถีบบริการนำเที่ยวตัวเมืองเชียงราย.....	154
48 Peace Memorial Museum เมืองฮิโรชิมา.....	159
49 หอวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย.....	159

บัญชีแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	9
2	กระบวนการในการตัดสินใจ.....	34
3	S-R Theory.....	35

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากบทความของสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ได้นำเสนอบทบาทที่สำคัญของการท่องเที่ยว ดังนี้

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ โดยมีธุรกิจหลัก ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการเดินทางระหว่างประเทศ ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจรอง ได้แก่ ธุรกิจการจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการเดินทางในประเทศ เป็นต้น รวมทั้งยังเป็นธุรกิจที่กระตุ้นอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมการก่อสร้างและพัฒนาที่ดิน และยังส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนในระดับรากหญ้า

ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลหลายประเทศให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยได้กำหนดให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญในลำดับต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นคู่แข่งเดิมและคู่แข่งใหม่

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ โดยได้รับรางวัลระดับโลก และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กล่าวคือ “พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มการจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรมแวดล้อมตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมไทยเที่ยวไทย และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน”

พร้อมทั้งตั้งเป้าหมายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia) ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality Tourism Destination) ภายในปี 2551

(บทความของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 19 กรกฎาคม 2548)

จากรายงานสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาประเทศไทย จำนวน 11.65 ล้านคน มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้น 16.46 เปอร์เซ็นต์ ระบายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คิดเป็นมูลค่า 384,380 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2546 จำนวน 24.28 เปอร์เซ็นต์ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 74.80 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2546 จำนวน 7.84 เปอร์เซ็นต์ ระบายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทย คิดเป็นมูลค่า 317,224.62 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2546 จำนวน 9.39 เปอร์เซ็นต์

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดให้เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวในระดับสูง มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งธรรมชาติที่มีชื่อเสียง โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ล้อมรอบด้วยภูเขา มีอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี รวมถึงเป็นจังหวัดชายแดนที่ติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชม

จากข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ในปี พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี 1,072,872 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 792,961 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 279,911 คน รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 9,364.04 ล้านบาท เป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 6,700.01 ล้านบาท และจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 2,664.03 ล้านบาท โดยในการเดินทางมาท่องเที่ยวแต่ละครั้ง พบว่านักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักระหว่างในจังหวัดเชียงราย ประมาณ 3.15 วัน มีการใช้จ่ายแต่ละวันประมาณ 2,784.78 บาท และจากจำนวนห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว 5,491 ห้อง มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยทั้งปีร้อยละ 32.49 มีการขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในอัตราร้อยละ 25.17 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือเขต 2. 2547)

แนวโน้มการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2547 สูงกว่า ปี พ.ศ.2546 โดยตลาดหลักยังคงเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีการเจริญเติบโตในทิศทางบวกอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.34 หากพิจารณาแยกตามลักษณะการพักค้าง พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวแบบไม่พักค้างคืนจะมีอัตราการเติบโตที่สูงกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวแบบที่พักค้างคืนมาก โดยปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นมาจากหลายปัจจัย อาทิเช่น การเปิดบริการของสายการบินต้นทุนต่ำ (Low Cost Airline) หรือการเดินทางโดยรถยนต์ หรือมีรถบัสที่มีมาตรฐานสากลจากจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวหลักมายังจังหวัดเชียงราย โดยมีการเดินทางที่สะดวกสบาย เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ จึงส่งผลให้กระแสการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงรายเพิ่มมากขึ้น

โดยที่จังหวัดเชียงรายได้ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกก เป็นจุดเริ่มต้นของอาณาจักรล้านนาที่พ่อขุนเม็งรายมหาราชได้สร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 1805 นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 745 ปี จึงถือได้ว่าจังหวัดเชียงรายเป็นเมืองประวัติศาสตร์ยุคแรก ๆ ของประเทศไทย มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง นอกจากนี้ ความมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตรกับคนต่างถิ่น หรือนักท่องเที่ยวที่มาเยือน การพูดจาอ่อนหวาน รักความสงบ ยิ้มแย้มแจ่มใส จึงเป็นเสน่ห์ของจังหวัดเชียงราย จากปัจจัยดังกล่าวนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนการตลาดระดับประเทศ ให้จังหวัดเชียงรายเป็นกลุ่มพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ร่วมกลุ่มกับกรุงเทพฯ ฯ กาญจนบุรี อุทยานเชียงใหม่

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้ คณะนักวิจัยจึงได้ทำศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษา (1) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (2) บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (3) ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (4) ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย (5) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย รวมทั้งข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานหรือหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงราย เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลนครเชียงราย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่ง

ประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัด เชียงราย สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว เชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิง ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

3. คำถามการวิจัย

- 1) ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มี อะไร บ้าง
- 2) วัดมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย อย่างไร
- 3) นักท่องเที่ยวมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย ประเภทใด
- 4) ภาคีเครือข่ายของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มี ศักยภาพและความพร้อม ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพียงใด
- 5) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ควรมีแนวทางอย่างไร

4. ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

- 1) ข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัย หนังสือวิชาการ และเอกสารจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ถือว่ามีความถูกต้อง
- 2) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัด พิพิธภัณฑ์ งานประติมากรรม งานจิตรกรรม งานสถาปัตยกรรม งานหัตถกรรม วัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยท้องถิ่น วัฒนธรรมและประเพณีชาวไทยภูเขา

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

5.1.1 ศึกษาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

- 1) ที่ตั้ง
- 2) ประวัติหรือลักษณะทั่วไป
- 3) วิเคราะห์จุดเด่น - จุดด้อย

5.1.2 ศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.1.3 ศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) เหตุผลหลักในการมาท่องเที่ยว
- 2) ความสนใจในการมาท่องเที่ยว
- 3) ความสนใจในประเภทของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 4) ความสนใจในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 5) ความประทับใจในการมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

5.1.4 ศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) ความดึงดูดใจและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว

- 2) ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
- 4) บุคลากรและการจัดการพื้นที่
- 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

5.1.5 ศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

- 1) การวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน ด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

เนื่องจากจังหวัดเชียงรายมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกมาทำการศึกษาในครั้งนี้ มีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ ดังนี้

1. เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการท่องเที่ยว
2. เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในปัจจุบัน
3. เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และมีนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างต่อเนื่อง
4. มีระดับความสำคัญในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

โดยได้แบ่งพื้นที่ตามศักยภาพการท่องเที่ยว เพื่อจัดเก็บรวบรวมข้อมูลของนักท่องเที่ยว และข้อมูลของภาคีเครือข่ายชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวสูง ได้แก่ อำเภอเมือง แม่สาย เชียงแสน เชียงของ
2. กลุ่มพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ได้แก่ อำเภอแม่สรวย แม่จัน เวียงป่าเป้า

พาน และแม่ฟ้าหลวง

3. กลุ่มพื้นที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ได้แก่ อำเภอแม่ลาว พญาเม็งราย ป่าแดด เทิง กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวง

5.3 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แบ่งประชากรที่ศึกษา 3 ประเภท ดังนี้

1. ประชากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
2. ประชากรนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ
3. ประชากรภาคีเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาการดำเนินการของการวิจัย ตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ถึง วันที่ 31 สิงหาคม 2549

6. ผลที่ได้รับจากการวิจัย

6.1 ได้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.2 ได้ทราบบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.3 ได้ข้อมูลความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.4 ได้ข้อมูลศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

6.5 ได้นำเสนอแนวทางในการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เพื่อให้การบริหารการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ

7. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

7.1 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการศึกษา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม

7.2 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการศึกษา เพื่อการบริหารจัดการการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

7.3 สำนักงานการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการศึกษา เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

7.4 สำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สามารถนำผลการศึกษา เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลของชุดโครงการธนาคารข้อมูล เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มล้านนา

8. นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยมีดังต่อไปนี้

6.1 การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และเดินทางกลับไปกลับสถานที่อาศัยเดิม โดยการเดินทางนั้นไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพโดยตรง

6.2 นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย หรือชาวต่างประเทศ ที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

6.3 แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวชม ซึ่งแบ่งได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัด พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีต่างๆ

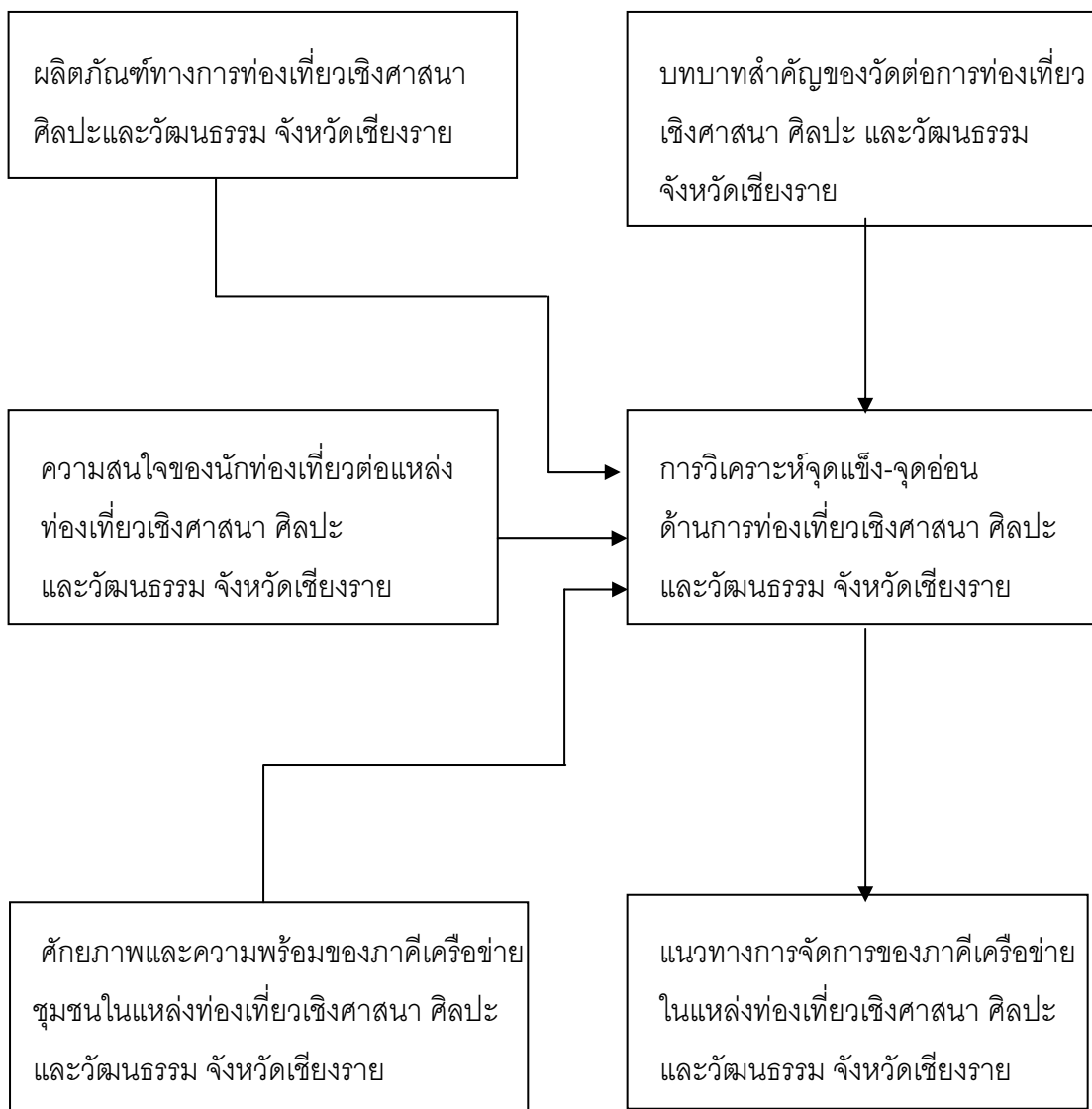
6.4 ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม หมายถึง วัด พิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของคนพื้นเมือง และวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ

6.5 ลักษณะเด่นของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เด่นเฉพาะอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชม เช่น มีลักษณะแปลกตา มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่สุดของโลก มีความเก่าแก่ มีคุณค่าของศิลปะ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

6.6 ศักยภาพของภาคีเครือข่ายชุมชน หมายถึง ความพร้อมในคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความพร้อมด้านความดึงดูดใจ/ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรและการจัดการในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

6.7 ภาคีเครือข่ายชุมชน หมายถึง กลุ่มคนหลายเพศ วัย การศึกษา และอาชีพ ที่อยู่ในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ องค์การภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจบริการท่องเที่ยว และองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้ ทฤษฎี และแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

คำว่า “การท่องเที่ยว” (Tourism) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้หมายความว่าเฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อการติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องก็นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นภาพใหญ่ที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก หากเทียบกับธุรกิจอื่นๆ ที่เป็นรายการเดี่ยวๆ (Single Item) ด้วยกัน

ความหมายของคำว่า **การท่องเที่ยว** ในหลักการแล้วอาจจะกำหนดได้โดยเงื่อนไข 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. คือการเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง
2. เป็นการเดินทางที่มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราว และต้องเดินทางกลับที่อยู่อิหรือภูมิลำเนาเดิม
3. มีความมุ่งหมายในการเดินทางไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพ หรือไปอยู่ประจำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว และเดินทางกลับไปสถานที่อาศัยเดิม โดยการเดินทางนั้นไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพโดยตรง แม้ว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวบางประเภทจะมีเรื่องของอาชีพ หรือธุรกิจการงานเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง เช่น การท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดประชุม การจัดสัมมนา การจัดฝึกอบรม นักท่องเที่ยว หรือผู้เดินทางท่องเที่ยว มักจะมีเหตุผลหรือประเภทของจุดหมายในการเดินทางที่แตกต่างกันออกไป โดยมีปัจจัยประกอบที่เป็นตัว

สนับสนุน หรือแรงผลักดันที่เป็นส่วนบุคคลซึ่งไม่เท่ากัน ปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ เงิน รายได้ เวลา โอกาส ครอบครัว การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความสนใจส่วนบุคคล เช่น สนใจเรื่องราวของวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม นันทนาการ หรือความต้องการที่จะได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เป็นต้น ซึ่งไม่ว่าจะเดินทางด้วยเหตุผลใดก็ตาม สิ่งนี้นักท่องเที่ยวต่างก็คาดหวังที่จะได้รับ คือ ความสุข ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ที่สนองตอบความต้องการส่วนบุคคลที่มีอยู่

2. คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยววันนั้น ควรมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. **ความดึงดูดใจ (Attraction)** เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2. **ความสามารถในการเข้าถึงง่าย (Accessibility)** ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง ซึ่งปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว คือการมีเส้นทาง หรือโครงข่ายคมนาคม สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง

3. **ความประทับใจ (Amenity)** ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจในการเที่ยวชม เช่น การร่วมงานประเพณีสงกรานต์ทำให้เกิดความสนุกสนาน การเที่ยวชมวัด หรือโบราณสถานทำให้เกิดความประทับใจอารยธรรมในอดีต เป็นต้น

4. **องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service)** แหล่งท่องเที่ยวควรจัดสรรบริการพื้นฐานด้านต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวก และการบริการให้กับนักท่องเที่ยวได้รับความสุข ความเพลิดเพลิน ความประทับใจ ความปลอดภัย เป็นต้น โดยการบริการจะต้องได้มาตรฐานด้านความปลอดภัย ความสะอาด รวมทั้งความมีมิตรไมตรีของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีความสุข

3. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประกอบด้วยการจัดธุรกิจและการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว คือ

3.1 การคมนาคมขนส่ง

3.1.1 ทางบก

- 1) รถยนต์และรถไฟ
- 2) การตัดและการสร้างถนน โครงข่ายถนนที่ดี การขยายเส้นทางเข้าไปสู่แหล่งท่องเที่ยว
- 3) การจัดรถยนต์โดยสารประเภทต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยว รถรับจ้าง บริการรถเช่าประเภทต่างๆ
- 4) บริการขนส่งทางบกประเภทต่างๆ เช่น รถสามล้อ รถม้า เกวียน รถลาก
- 5) บริการรถไฟและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการเดินทางโดยรถไฟ
- 6) บริการอื่นๆ: ปั้มน้ำมัน ห้องน้ำ ที่พักริมทาง

3.1.2 ทางเรือ

- 1) การสร้างท่าเรือและสิ่งอำนวยความสะดวกในการขึ้นลงเรือ
- 2) การสร้างเรือและแพทุกประเภท
- 3) การจัดบริการขนส่งทางเรือ

3.1.3 ทางอากาศ

- 1) การปรับปรุงเครื่องบินให้มีประสิทธิภาพในการขนส่ง ประหยัด และปลอดภัย
- 2) การจัดเที่ยวบินและที่นั่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามา และการจัดเที่ยวบินภายในให้เพียงพอ
- 3) การจัดสนามบินให้สะดวกและปลอดภัย
- 4) การปรับปรุงอัตราค่าโดยสารให้น่าสนใจ

3.2 ที่พักแรม

3.2.1 โรงแรม

- 1) บริการส่วนหน้า
- 2) การจัดอาหารและบริการเครื่องดื่ม
- 3) บริการแม่บ้าน
- 4) การบัญชี
- 5) ห้องพัก
- 6) การขายและการตลาด

- 7) วิศวกรรมกรรมการบำรุง
- 8) การจัดการคลังต่างๆ
- 9) การจัดงานเลี้ยง
- 10) การจัดการประชุมและนิทรรศการ
- 11) การประชาสัมพันธ์
- 12) การจัดนันทนาการและการบันเทิง

3.2.2 ที่พักแรมประเภทอื่นๆ

- 1) เกสต์เฮาส์
- 2) หอพัก
- 3) ที่ตั้งแคมป์
- 4) ที่พักในวัด
- 5) บ้านพักผ่อน
- 6) เรือนแพ

3.3 ร้านอาหารและภัตตาคาร

3.3.1 การจัดการที่กินอาหารประเภทต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

- 1) ร้านอาหารไทยและอาหารพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่น
- 2) ร้านอาหารประจำชาติต่างๆ
- 3) ร้านอาหารและสวนอาหารทั่วไป
- 4) ร้านอาหารบริการจานเดียวและศูนย์อาหาร
- 5) ร้านขนม/ไอศกรีม
- 6) ร้านกาแฟและเครื่องดื่ม
- 7) ร้านอาหารเคลื่อนที่ประเภทหาบเร่ รถเข็น รถแวนที่ต่อเติมสำหรับบริการ

3.3.2 องค์ประกอบของร้านอาหาร ประกอบด้วยงานต่างๆ

- 1) จัดทำเมนูอาหาร
- 2) จัดหาและดูแลพัสดุ
- 3) จัดซื้ออาหาร
- 4) การประกอบอาหาร
- 5) การเก็บเงิน จ่ายเงิน ทำบัญชี

- 6) การบริการและเสิร์ฟอาหาร
- 7) การปรุงและเสิร์ฟเครื่องดื่ม
- 8) การเก็บล้างทำความสะอาด
- 9) การตลาดและประชาสัมพันธ์
- 10) บริการอื่นๆ : หาที่จอดรถ ต้อนรับ

3.4 บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

3.4.1 ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยว

- 1) จัดรายการนำเที่ยวเบ็ดเสร็จส่งให้ตัวแทนไปจำหน่าย
- 2) จัดรายการนำเที่ยวประเภทต่างๆ สำหรับผู้สนใจเฉพาะเรื่องให้แก่องค์กร วิชาชีพต่างๆ และกลุ่มเอกชนที่มีความสนใจเฉพาะเรื่อง
- 3) จัดนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลให้แก่บริษัทผู้ผลิตสินค้าและองค์กรต่างๆ
- 4) บริการวางแผนการจัดประชุมสัมมนา และการจัดนิทรรศการในประเทศ และระหว่างประเทศ
- 5) การสัมมนาประชาสัมพันธ์ และการจัดบริการนำเที่ยว

3.4.2 ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว

- 1) จำหน่ายทัวร์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจการจัดนำเที่ยวจัดขึ้น
- 2) เป็นตัวแทนจำหน่ายตัวโดยสารพาหนะเดินทางทุกประเภท
- 3) เป็นตัวแทนจัดหาและสำรองที่พักโรงแรม
- 4) การโฆษณาประชาสัมพันธ์การบริการต่างๆ ที่จัดจำหน่าย
- 5) บริการจัดเอกสารเดินทางต่าง ๆ
- 6) บริการในด้านต้อนรับและรับส่งนักท่องเที่ยว
- 7) ให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

3.5 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

3.5.1 ประเภทธรรมชาติ

- 1) ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร
- 2) ทะเล หาดทราย หาดหิน ทะเลสาบ
- 3) เกาะ แก่ง
- 4) น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน บ่อน้ำแร่

- 5) เขตสงวนพันธุ์สัตว์ สวนสัตว์เปิด
- 6) อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ
- 7) เขื่อน อ่างเก็บน้ำ
- 8) แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)
- 9) ปะการัง และธรรมชาติใต้ทะเล

3.5.2 ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานและศาสนา

- 1) วัด
- 2) โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์
- 3) ชุมชนโบราณ
- 4) พิพิธภัณฑ
- 5) ศาสนสถาน
- 6) กำแพงเมือง คูเมือง
- 7) อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน

3.5.3 ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี

- 1) งานประเพณี
- 2) ชีวิตความเป็นอยู่ เช่น หมู่บ้านชาวเขา สภาพชีวิตชาวเล เป็นต้น
- 3) ศูนย์วัฒนธรรม
- 4) สินค้าพื้นเมือง แหล่งหัตถกรรมพื้นบ้าน
- 5) สวนสนุก สวนน้ำ
- 6) ไร่ นา สวน พืชผัก ผลไม้
- 7) เหมือง
- 8) กีฬาต่างๆ ทั้งทางน้ำ และทางบก
- 9) แหล่งซื้อของศูนย์การค้า
- 10) แหล่งบันเทิง
- 11) โรงละคร โรงภาพยนตร์ สถานที่จัดการแสดงทางวัฒนธรรม
- 12) โรงงานอุตสาหกรรม
- 13) บริเวณเมืองที่ทันสมัย

3.6 ร้านขายของที่ระลึกและขายสินค้าพื้นเมือง

3.6.1 การผลิตสินค้าประเภทต่างๆ สำหรับขายนักท่องเที่ยว

- 1) เสื้อผ้า
- 2) เครื่องประดับ
- 3) เครื่องหนัง
- 4) เครื่องแต่งบ้าน
- 5) อาหาร
- 6) ของที่ระลึกเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านต่างๆ
- 7) เครื่องใช้ประจำบ้าน
- 8) ของเล่นเด็ก

3.6.2 การพัฒนารูปแบบสินค้าประเภทหัตถกรรมพื้นบ้าน

- 1) การออกแบบและกำหนดขนาดให้เหมาะสม
- 2) การเลือกวัสดุและการผลิต

3.6.3 การจัดและตกแต่งร้าน

- 1) การเลือกทำเลที่ตั้ง
- 2) การจัดร้าน

3.6.4 การจัดบริการต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาซื้อของ

- 1) การบรรจุหีบห่อ
- 2) การรับส่งซื้อสินค้า
- 3) การจัดส่ง
- 4) บริการพิเศษอื่นๆที่จัดให้

3.6.5 การโฆษณาเผยแพร่

3.7 ความปลอดภัย

3.7.1 การแนะนำคนในท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน

3.7.2 การแนะนำนักท่องเที่ยว เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ

3.7.3 การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

3.7.4 การจัดหน่วยงานพิเศษ เพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

3.8 การอำนวยความสะดวกในการเข้า-ออกเมือง

3.8.1 ระเบียบพิธีการเข้าเมือง

- 1) การทำวีซ่า
- 2) การตรวจลงตราและพิธีศุลกากร
- 3.8.2 การขนกระเป๋าผู้โดยสาร
- 3.8.3 การบริการขนส่งระหว่างท่าอากาศยานหรือสถานีขนส่งกับที่พัก
- 3.8.4 การอำนวยความสะดวกอื่นๆที่ท่าอากาศยานและสถานีขนส่งต่างๆ

3.9 การจัดบริการอื่นๆ สำหรับนักท่องเที่ยว

- 3.9.1 การจัดการประชุมในประเทศและการประชุมนานาชาติ
 - 1) การจัดหาและการจัดสถานที่ประชุมและอุปกรณ์การจัดประชุม
 - 2) การจัดทำเอกสารและของแจก
 - 3) การต้อนรับอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าประชุม
 - 4) การจัดเลี้ยงและจัดนำเที่ยวให้แก่ผู้เข้าประชุม
- 3.9.2 การจัดบริการในด้านข้อสนเทศและข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 1) การจัดพิมพ์เอกสารข้อมูลแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและข้อมูลอื่นๆสำหรับแจก
 - 2) การจัดทำสื่ออื่นๆ เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว
- 3.9.3 การจัดกิจกรรมการบันเทิงและกิจกรรมเพื่อพักผ่อนหย่อนใจอื่นๆ
 - 1) การจัดหาอุปกรณ์ การกีฬาประเภทต่างๆ ไว้ให้นักท่องเที่ยว
 - 2) การจัดรายการบันเทิงที่น่าสนใจเป็นครั้งคราว

3.10 การเผยแพร่โฆษณา

- 3.10.1 การวิจัยตลาด
- 3.10.2 การทำแผนตลาด
- 3.10.3 การทำอุปกรณ์เผยแพร่ต่างๆ
- 3.10.4 การประชาสัมพันธ์
- 3.10.5 การส่งเสริมการตลาด

4. ความพร้อมและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

นภดล ภาคพรต (2545) ได้กล่าวว่าความพร้อมด้านการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสภาพถนนที่เข้าถึง ชื่อเสียง ความเป็นที่รู้จัก ร้านค้า เครื่องดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ความสวยงาม ความน่าประทับใจของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ความยิ่งใหญ่ ความเก่าแก่ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงศาสนา หรือความแปลกเด่นไม่เหมือนใครของแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้เห็นถึงความสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชม

Burkart & Medrik (อ้างในเอกสารการศึกษาโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2545) กล่าวว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์ได้จากความดึงดูดใจของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงสถานที่ รวมถึงภาพพจน์ต่างๆ เช่น ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย โอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ เป็นต้น

ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีจุดดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในตัว ของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้เข้าชม มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การคมนาคม การบริการ ความปลอดภัย เป็นต้น และจะต้องสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านความสะอาด ความเป็นมิตรไมตรีของคนในท้องถิ่น เป็นต้น

5. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ในการศึกษาของสภาสถาบันราชภัฏ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ได้จัดทำหลักเกณฑ์การประเมินศักยภาพ ซึ่งมีอยู่ 6 หลักเกณฑ์ ประกอบด้วย

- 1) เส้นทาง และสภาพการเข้าถึง
- 2) ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว
- 3) ตลาด (จำนวนนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมในแต่ละปี)
- 4) โครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 5) บริการต่างๆภายในแหล่งท่องเที่ยว

6) การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

5.1 เส้นทางและสภาพการเดินทางเข้าถึง โดยมีองค์ประกอบย่อยในการพิจารณา

ศักยภาพในเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

- 1) มีเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับถนนสายหลัก ถนนสายรอง
- 2) ลักษณะผิวถนน สามารถใช้การคมนาคมได้ตลอดปี
- 3) มียานพาหนะรับจ้าง รถประจำทางรับจ้าง เรือรับจ้าง บริการนักท่องเที่ยว เดินทางเข้าออกได้สะดวก
- 4) ความชัดเจนของป้ายบอกเส้นทาง ป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว หมายเลขถนน ทางหลวงแผ่นดิน

5.2 ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ความสมบูรณ์ของทรัพยากร หากเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติยังคงสภาพ ธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงโดยฝีมือมนุษย์น้อยมาก ถึงแม้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ยังคงสภาพที่มีการบูรณะ ซ่อมแซม คงสภาพเดิม หรือใกล้เคียงมากที่สุด
- 2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ทั้งยังดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 3) มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีลักษณะสุนทรีย์ภาพ และความงดงามในศิลปะครบถ้วน ผู้ไปเยี่ยมชมได้รับความรู้และความเพลิดเพลินต่อสิ่งเหล่านั้น
- 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านความรู้ ภูมิปัญญาทางประวัติศาสตร์ ทางสังคม และอื่นๆ

5.3 ตลาด หมายถึง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมในแต่ละปี มีจำนวนมากน้อย

เพียงใด ปริมาณนักท่องเที่ยวบ่งบอกถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ผสมผสานกับ

- 1) การมีโฆษณาประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยวจนเป็นที่รู้จักทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ
- 2) ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมในแต่ละปี
- 3) ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางอาจช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกรณีการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งนิยมเดินทางเป็นหมู่คณะ
- 4) ลักษณะของตลาดแหล่งเที่ยวนั้นๆ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

5) นักท่องเที่ยวมาเที่ยวตามฤดูกาล หรือเดินทางไปท่องเที่ยวตลอดปี

5.4 โครงสร้างพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยว

- 1) สภาพถนน การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยว
- 2) บริการไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำสะอาด
- 3) บริการโทรศัพท์สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว หรือมีสัญญาณในการใช้โทรศัพท์มือถือ
- 4) สถานที่จอดรถ ยานพาหนะต่างๆ เพียงพอหรือไม่
- 5) บริการห้องสุขา รวมทั้งการรักษาความสะอาด มีการให้บริการอย่างเพียงพอหรือไม่

5.5 บริการต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว

- 1) ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย
- 2) มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้ทราบข้อมูลความรู้เบื้องต้นในการเยี่ยมชม ทั้งมีัคคุเทศก์ท้องถิ่นบริการนักท่องเที่ยว
- 3) ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคาร ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก มีการจัดการในเรื่องความสะอาดและการกำจัดน้ำทิ้งต่างๆ
- 4) มีป้ายเตือนนักท่องเที่ยว ในกรณีมีแหล่งอันตราย
- 5) มีความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว รวมทั้งผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจต่อชุมชน

5.6 การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) มีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยและการรักษาความสะอาด
- 2) มีระบบการกำจัดน้ำเสีย หรือน้ำทิ้งจากอาคารอย่างถูกต้อง
- 3) มีคุณภาพของอากาศที่ดี
- 4) การจัดการคุณภาพเสียง โดยไม่มีเสียงดังจากบริเวณข้างเคียง
- 5) ความเปราะบางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีต่อการเปลี่ยนแปลงจากกระแสนานอก

6. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โครงการวิถีชีวิตที่ได้นำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ อธิบายถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ในบทนำของหนังสือวิถีไทยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ.

๒๕๔๐) ว่า “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมา มองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สิ่งสำคัญ ประการแรกของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การศึกษา เช่น เมื่อจะไปเที่ยวนครวัด เรา จำเป็นต้องศึกษาทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติ วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อของ ผู้คนในอดีต ซึ่งจะทำให้เราทราบถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสถาปัตยกรรมที่ยิ่งใหญ่เช่นนั้นได้ นอกจากนี้การเรียนรู้สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตปัจจุบัน ทั้งภาษา วัฒนธรรม อาหาร ความเป็นอยู่ของ ประชาชนชาวกำพูชา ที่เราไปเยือนก็เป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน”

องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ

ประการแรก ต้องเปลี่ยนการท่องเที่ยว(Tourism) เป็นการเดินทาง (Travel) ให้คนกลุ่ม เล็กสร้างภูมิปัญญาของกลุ่ม ไปศึกษาตามความสนใจของตนเอง เป็นการเดินทางไปเพื่อรู้จัก ท้องถิ่นและชุมชน มีความสุขกับการเดินทางเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่การไปบุกรุกพิธีกรรมความเชื่อ ของชาวบ้าน หรือไปซื้อทุกอย่างที่ขวางหน้า

ประการที่สอง ต้องให้การศึกษา โดยเฉพาะเด็กๆ ให้เขาเรียนรู้และเข้าใจของการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม เพราะในโลกปัจจุบันเราไม่มีทางเลือกให้นักท่องเที่ยวไปได้ เพราะโลกมันเล็กและ เปิดกว้างมากขึ้น การเดินทางสะดวกและผู้คนนิยมเดินทางกันมาก โดยเฉพาะประเทศไทย นักท่องเที่ยวจะเป็นคนในเอเชียด้วยกันมากขึ้น ดังนั้นเราจึงควรให้การศึกษาแก่เด็กๆและเยาวชน ให้เรียนรู้เผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ได้อย่างไร และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกันอย่างไร หลักสูตรการเรียนการสอนวิชาการท่องเที่ยวควรมีหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่ให้มีการเสพ การขายที่ไม่เคารพผู้อื่น และต้องเร่งสร้างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ รู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ไม่ใช่เรียนแต่ภาษาอย่างเดียว มัคคุเทศก์ต้องเป็นผู้เรียนรู้ เป็นวิทยากรให้ ความรู้และความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว

ประการที่สาม เราต้องเรียนรู้ที่จะเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านและของชุมชน รวมทั้ง เคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของเราเองด้วย เราต้องมีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้มาเยือนจะ ละเมิดมิได้ เพราะหากเราไม่เคารพวัฒนธรรมของเรา นักท่องเที่ยวชาติอื่นๆก็ไม่เคารพเช่นกัน

จากข้อมูลดังกล่าวมีข้อสังเกตพบว่า ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก็ คือการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง มีเข้าใจถึงความเกี่ยวพันของสรรพสิ่ง ในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

จากความหมายของ “การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม” ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า เป็นการ ท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาและการเข้าร่วมในกิจกรรมทาง

วัฒนธรรมของชุมชนอื่นๆ ซึ่งได้แก่ ศิลปะ วัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน วิถีชีวิตของชุมชน การพัฒนาธรรมซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดมิติภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น

7. พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

7.1 ประวัติความเป็นมาของพุทธศาสนาในประเทศไทย

ก่อนการสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย คนไทยแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยานับถือทั้งศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนา โดยได้รับอิทธิพลจากขอม พุทธศาสนาเองมีทั้งนิกายมหายานและหินยาน (เถรวาท) ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พุทธศาสนาฝ่ายหินยานลัทธิลังกาวงศ์ได้เข้ามาแพร่หลาย จนกระทั่งความนิยมในพุทธศาสนาฝ่ายมหายานค่อย ๆ หายไป

พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมานานับแต่กรุงสุโขทัยมาจนกระทั่งถึงกรุงรัตนโกสินทร์ และในรัชกาลที่ ๓ ได้เกิดแบ่งแยกออกเป็นสองนิกาย คือ มหานิกาย ซึ่งเป็นนิกายดั้งเดิม และธรรมยุตินิกาย โดยมีวัดบวรนิเวศวิหารเป็นศูนย์กลางของคณะธรรมยุต โดยผู้ก่อตั้งธรรมยุตินิกายคือ พระวชิรญาณภิกขุ ซึ่งต่อมาได้ทรงลาผนวชและเสด็จขึ้นครองราชย์เป็น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แม้ว่าคณะสงฆ์จะมีสองนิกาย แต่ก็เป็นเรื่องของคณะสงฆ์เท่านั้น ประชาชนทั่วไปก็ยังปฏิบัติศาสนาเหมือนเดิม โดยไม่มีการแบ่งสังกัดและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ก็ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภก

7.2 คุณประโยชน์ของศาสนาต่อสังคมไทย

ศาสนาเป็นโครงสร้างทางสถาบันที่สำคัญของสังคม ความเจริญเติบโต การขยายตัว หรือการเสื่อมสลายของสถาบันทางศาสนา มีผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมทั้งทางตรง คือ การศึกษา ซึ่งหลักของการศึกษา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือทางอ้อม คือ การปรับตัวให้เข้ากับสภาวะทางศาสนา นอกจากนั้นยังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยส่งเสริมสร้างสรรค์ให้สังคมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ เป็นปัจจัยเสริมคุณค่าทางศีลธรรม วัฒนธรรมให้แก่มนุษย์ ทำให้มีความสงบสันติสุขขึ้นในสังคม ศาสนาเป็นความเชื่อถือ และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสิ่งเคารพบูชา ซึ่งรวมอยู่ในกลุ่มชนที่มีศีลธรรมเข้าร่วมเป็นกลุ่มชนเดียวกัน โดยมีศาสนสถานที่สำคัญของแต่ละศาสนา คือ วัด อุโบสถ หรือมัสยิด เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม .2548)

7.3 บริบทเบื้องต้นเกี่ยวกับวัด

วัดนับเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทย เพราะวัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์รวมจิตใจแห่งความเคารพนับถือ และความร่วมมือ แม้ว่าในปัจจุบันนี้ บทบาทของวัดจะลดน้อยลงก็ตาม แต่หน้าที่หนึ่งที่ยังคงอยู่ คือ การธำรงรักษาความสงบเรียบร้อยดีงามของสังคมไว้ กับทั้งเป็นสถาบันหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาจิตใจของประชาชน ด้วยการกล่อมเกลาจิตใจให้เด็กหรือเยาวชน และประชาชนในสังคมให้เป็นคนดีมีจริยธรรม โดยวัดมีบทบาทต่อการส่งเสริมให้สมาชิกในสังคม ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา ด้วยการเชิญชวนให้มาร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา ในวันสำคัญทางศาสนาหรือในวันสำคัญของชาติ เผยแผ่ธรรมะให้คนในชุมชนรู้จักนำหลักคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามไปปฏิบัติ เป็นผู้นำชุมชนในการต่อต้านการกระทำผิด เป็นต้น

7.4 ชนิดของวัด

วัดแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์
วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา คือ วัดที่มีอุโบสถเป็นที่ทำสังฆกรรมได้
 วิสุงคามสีมา หมายถึง เขตที่พระราชทานแก่สงฆ์เพื่อใช้เป็นที่สร้างอุโบสถ
สำนักสงฆ์ คือ วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จึงไม่มีอุโบสถ

7.5 ฐานะของวัด

วัดแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัดหลวง และวัดราษฎร์
วัดหลวง หรือพระอารามหลวง คือ วัดที่พระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านายในพระราชวงศ์
 ทรงสร้าง หรือเป็นวัดราษฎร์ที่ได้รับการยกฐานะให้เป็นวัดหลวง
 วัดหลวงแบ่งออกเป็นชั้นต่างๆ รวม 3 ชั้น เรียงลำดับจากสูงไปต่ำ คือ ชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี
 ในแต่ละชั้นยังแบ่งย่อยออกไปเป็นระดับต่างๆ ดังนี้ ราชวรมหาวิหาร, ราชวรวิหาร, วรมหาวิหาร

7.6 การแบ่งเขตภายในวัด

วัดโดยทั่วไป มักแบ่งเขตภายในวัดออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ เรียกว่า เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส

เขตพุทธาวาส คือ เขตอันเป็นที่ตั้งของอุโบสถ วิหาร เจดีย์ เป็นที่ใช้ทำพิธีกรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ รวมทั้งเป็นที่ซึ่งฆราวาสเข้าไปเคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธรูป และประกอบกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา

เขตสังฆาวาส คือ เขตอันเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณร วัดที่มีขนาดใหญ่ มักแบ่งเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาสออกจากกันอย่างชัดเจน โดยมีกำแพง หรือถนน หรือคูน้ำกั้นไว้

7.7 อาคารสิ่งก่อสร้างที่สำคัญภายในบริเวณวัด

7.7.1 อุโบสถ เป็นสถานที่ประชุมของสงฆ์เพื่อทำสังฆกรรม วัดในปัจจุบันมักสร้างอุโบสถให้มีขนาดใหญ่กว่าอาคารหลังอื่น ๆ และตั้งอยู่ในบริเวณใจกลางของเขตพุทธาวาส เพื่อให้แลดูโดดเด่นเป็นประธานของวัด แต่ในสมัยสุโขทัยและอยุธยา อุโบสถมักสร้างให้มีขนาดเล็กกว่าวิหาร ไม่จำเป็นต้องใช้เป็นที่พักผ่อนคนมาก ๆ เพราะเป็นเพียงสถานที่เพื่อการทำสังฆกรรมของพระสงฆ์โดยเฉพาะเท่านั้น

ในวัดขนาดใหญ่บางครั้ง เมื่อเข้าไปในบริเวณวัด อาจจะเป็นการยากที่จะรู้ได้ว่าอาคารหลังใดเป็นอุโบสถ หลังใดเป็นวิหาร เพราะมีรูปแบบการสร้างคล้ายคลึงกัน และบางทีก็มีขนาดไล่เลี่ยกัน การจะสังเกตว่าอาคารหลังใดเป็นอุโบสถ ดูได้ที่ใบเสมาซึ่งจะมีอยู่รอบบริเวณอุโบสถ ส่วนวิหารจะไม่มีใบเสมา

สิ่งควรชมเกี่ยวกับอุโบสถ ทั้งบริเวณภายนอกและภายในอุโบสถ มีสิ่งควรชมดังนี้

1. บริเวณภายนอกอุโบสถ

ได้แก่ รูปทรงของอุโบสถ และการประดับตกแต่งส่วนที่เป็นหลังคา หน้าบัน ผนัง ชุ่ม บานประตู บานหน้าต่าง

รูปทรงของอุโบสถ อุโบสถส่วนมากมักสร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ที่เรียกว่า “ทรงโรง” มีประตูทางเข้าทางด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งเรียกว่า ด้านสกัด แต่มีอุโบสถบางแห่งที่สร้างเป็นแปลนรูปกากบาท คือ มีปีกยื่นออกไปทางด้านข้างทั้ง 2 ด้าน เรียกว่า “ทรงจตุรมุข” คือ มีมุข 4 ด้าน แทนที่จะมีแต่เพียงมุขด้านหน้า และด้านหลังเท่านั้น

อุโบสถมีขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกันได้ คนโบราณมีวิธีกำหนดขนาดของอุโบสถ (และวิหาร) โดยดูจากจำนวนของช่วงเสาแต่ละคู่ ช่วงระหว่างเสาคู่หนึ่ง เรียกว่า “ห้อง ” อุโบสถขนาดเล็กอาจมีเพียง 5 ห้อง แต่อุโบสถขนาดใหญ่ อาจมีถึง 11 ห้อง หรือมากกว่านั้น (การนับจำนวนห้องนิยมเรียกเป็นเลขคู่)

หน้าบัน หน้าบัน คือ ส่วนที่จั่วของมุข มักนิยมทำเป็นลวดลาย ทำด้วยไม้แกะสลักหรือปูนปั้นเป็นรูปต่างๆ เช่น ลายกระหนก ลายดอกไม้ ภาพใบไม้แบบจีน บางทีก็มีรูปเทพนม หรือรูปเทวดา หรือเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ประดิษฐานไว้ด้วย วัดหลวงที่สำคัญ ๆ หลายวัด นิยมสลักลวดลายหน้าบันเป็นรูปนารายณ์ทรงครุฑ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระมหากษัตริย์

ที่กรอบของหน้าบันจะทำเป็นตัวลายของ ใบระกา ช่อฟ้า และหางหงส์ ตัวลายของ (หรือนาคลายของ) คือ รูปสัญลักษณ์ของตัวนาคที่พาดอยู่ทางกรอบด้านข้างของหน้าบัน โดยมีหางหงส์เป็นส่วนหัวของนาค ช่อฟ้าเป็นส่วนหาง และใบระกาเป็นรูปนาคที่เรียงอยู่บนหลัง วัดบางแห่งในภาคเหนือ ยังคงทำตัวลายของ ช่อฟ้า และหางหงส์ เป็นรูปนาคทั้งตัวให้เห็นชัดเจน แต่โดยทั่วไปแล้วช่างไทยได้มีการประดิษฐ์ช่อฟ้า และใบระกา ให้ดูเป็นสัญลักษณ์ของนาคมากกว่า มีหน้าซำยังดัดแปลงรูปของช่อฟ้าให้เป็นเหมือนปากนกด้วย บางทีจึงมีผู้แลความหมายของช่อฟ้าว่า เป็นครุฑที่จับนาค (คือ ตัวลายของ) ไว้

ซุ้ม บานประตู และบานหน้าต่าง บานประตู และบานหน้าต่างของอุโบสถ นิยมตกแต่งเป็นลวดลาย โดยอาจแกะสลักเป็นลายรดน้ำ ลายประดับมุก หรือภาพเขียนสีก็ได้ ลวดลาย และภาพที่นิยมกัน มักเป็นภาพทวารบาล ภาพเทพเจ้าในศาสนาพราหมณ์ ภาพรามเกียรติ์ ภาพดอกไม้ ภาพใบไม้ และลายกระหนก เป็นต้น เหนือบานประตูและบานหน้าต่าง นิยมทำเป็นซุ้มรูปปูนปั้น เพื่อให้แลดูสวยงาม ซึ่งอาจเป็นรูปทรงแบบต่าง ๆ เช่น ซุ้มทรงมณฑป ซุ้มบันแถลง ซุ้มหน้านาง และซุ้มฝรั่ง เป็นต้น

2. บริเวณภายในอุโบสถ ประกอบด้วย

พระประธาน คือ พระพุทธรูปสำคัญที่สุดภายในอุโบสถหรือวิหาร ถ้ามีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่เพียงองค์เดียว ก็ถือพระพุทธรูปองค์นั้นเป็นพระประธาน แต่ถ้ามีหลายองค์จะถือองค์สำคัญที่สุดเป็นพระประธาน ซึ่งตามปกติแล้ว พระประธานจะประดิษฐานอยู่ที่สูงและโดดเด่นกว่าพระพุทธรูปองค์อื่นๆ

วัดโดยทั่วไป มักใช้พระพุทธรูปปางมารวิชัยเป็นพระประธานในอุโบสถ เนื่องจากถือว่าเป็นปางที่สำคัญ แต่บางวัดก็อาจใช้ปางอื่นๆ เช่น ปางสมาธิ หรืออาจเป็นพระพุทธรูปยืน พระพุทธรูปทรงเครื่อง เป็นต้น

พระประธานมีเศวตฉัตรตั้งอยู่เหนือพระเศียร เศวตฉัตรนี้ส่วนใหญ่ได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์ เพื่อกวายเป็นพุทธานุชา หรือบางทีก็เป็นเศวตฉัตรที่ใช้ในงานถวายเพลิงพระบรมศพกษัตริย์พระองค์ใดองค์หนึ่ง และโปรดฯให้นำมาถวายเป็นพุทธานุชาในภายหลัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านในของอุโบสถ ตามปกติจะตกแต่งด้วยจิตรกรรมฝาผนัง นอกจากจะเพื่อความสวยงามแล้ว ยังก่อให้เกิดศรัทธา หรือให้ความรู้ด้านศาสนาและวรรณคดีแก่ประชาชนที่เข้าไปในอุโบสถด้วย

7.7.2 ไบเสมาและลูกนิมิต ไบเสมา คือ เครื่องหมายบอกเขตอุโบสถ ส่วนมากทำเป็นแผ่นหินสลักเจียน เป็นรูปคล้ายเจดีย์ในศาลพระภูมิ ปักไว้บนลานรอบอุโบสถรวม 8 แห่ง (คือที่มุม 4 แห่ง และตรงกึ่งกลางระหว่างมุมต่างๆ อีก 4 แห่ง)

ข้างใต้ที่ประดิษฐานไบเสมาแต่ละจุด จะมีลูกนิมิตฝังอยู่แห่งละหนึ่งลูก ลูกนิมิตนิยมสลักจากศิลาเป็นลูกกลม ๆ ขนาดประมาณเท่าบาตร ฝังลงไปในหลุมตรงที่จะปักไบเสมา การที่ต้องฝังลูกนิมิตไว้เข้าใจว่า เพื่อใช้สำหรับเป็นหลักฐานในการสอบจุดที่ปักไบเสมา ในกรณีที่มีอาการเคลื่อนย้ายของไบเสมาได้ภายหลัง เพราะลูกนิมิตนั้นฝังอยู่ใต้ดิน การเคลื่อนย้ายย่อมทำได้ยากกว่าไบเสมาที่ปักอยู่บนดิน ในการสร้างอุโบสถจึงต้องมีพิธีฝังลูกนิมิต ซึ่งจะมีอยู่ทั้งหมดรวม 9 ลูก คือ นอกจากบริเวณใต้ไบเสมา 8 แห่งแล้ว ยังฝังไว้ที่ลูกหนึ่งภายในบริเวณอุโบสถด้วย

ชนิดของไบเสมา วัดที่มีฐานะเป็นวัดหลวงมักนิยมสร้างไบเสมาเป็นแผ่นหิน 2 แผ่นปักซ้อนกัน แต่ก็ไม่จำเป็นว่าวัดหลวง จะต้องมีไบเสมาคู่เสมอ

ประเพณีการปักไบเสมาคู่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เนื่องจากเมื่อครั้งที่พุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาเผยแผ่ในกรุงสุโขทัยนั้น พระสงฆ์ลังกาวงศ์ตั้งข้อรังเกียจไบเสมาที่พระสงฆ์ผู้ใด ไม่ยอมทำสังฆกรรมในอุโบสถที่มีอยู่เดิม พระเจ้าแผ่นดินจึงทรงอาราธนาพระสงฆ์ลังกาวงศ์ ให้ผูกเสมาบรรดาวัดสำคัญ ๆ ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง โดยปักไบเสมาซ้อนลงบนไบเสมาเดิม ธรรมเนียมการปักไบเสมาคู่จึงนิยมทำกันตามวัดสำคัญๆ เรื่อยมา

7.7.3 วิหาร เป็นอาคารที่มีรูปทรงและการประดับตกแต่งคล้ายคลึงกับอุโบสถ เพียงแต่ไม่มีไบเสมาล้อมรอบเหมือนอย่างอุโบสถ ใช้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป และประกอบศาสนพิธีต่างๆ

7.7.4 เจดีย์ และปรางค์ เจดีย์ และปรางค์ถือเป็นสิ่งเคารพสักการะที่มีความสำคัญมากในวัดต่างๆ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีที่มาแตกต่างกัน แต่คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ถือว่าความสำคัญเท่าเทียมกัน และเป็นสิ่งที่เคารพบูชาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเช่นเดียวกัน

เจดีย์เป็นสถาปัตยกรรมที่ไทยรับเอารูปแบบมาจากสถูปเจดีย์ของอินเดียและศรีลังกา แล้วมาพัฒนาเป็นรูปต่างๆ กันในภายหลัง

การสร้างเจดีย์มีคติมาจากอนุสรณ์สถานในอินเดียโบราณ ซึ่งบรรจุอัฐิของบุคคลสำคัญไว้ โดยก่อเป็นมูลดินสูงขึ้น แล้วปักร่มหรือฉัตรไว้ข้างบนเป็นเครื่องสังเกต เรียกอนุสรณ์สถานเช่นนี้ว่าสถูป (Stupa) ต่อมาได้มีการสร้างสถูป เพื่อบรรจุพระอัฐิธาตุของพระพุทธเจ้า จึงเกิดมีเจดีย์ในพุทธศาสนาขึ้น สำหรับรูปแบบเจดีย์ที่แพร่หลายในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นเจดีย์ที่รับไทยรับ

แบบมาจากลังกา และจากอาณาจักรศรีวิชัย โดยได้มีการพัฒนารูปแบบเป็นลักษณะต่าง ๆ ตามความนิยมของชาวไทย ปัจจุบันจะพบเจดีย์แบบต่าง ๆ ที่สำคัญ รวม 6 แบบ ดังนี้

1. เจดีย์แบบลังกา หรือเจดีย์ทรงระฆัง
2. เจดีย์แบบศรีวิชัย หรือเจดีย์ทรงเรือนธาตุ
3. เจดีย์แบบศรีวิชัยผสมลังกา
4. เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือทรงดอกบัวตูม
5. เจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง
6. เจดีย์แบบพระธาตุพนม หรือเจดีย์ทรงดอกบัวเหลี่ยม

7.8 วัดในวัฒนธรรมล้านนา

การกำหนดพื้นที่แบ่งเขตในวัดโดยทั่วไป แบ่งเป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ

เขตพุทธาวาส คือ เขตอันเป็นที่ตั้งของอุโบสถ วิหาร เจดีย์ เป็นที่ใช้ทำพิธีกรรมต่างๆ ของสงฆ์ รวมทั้งเป็นที่ซึ่งฆราวาสเข้าไปเคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธรูป และประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

เขตสังฆาวาส คือ เขตอันเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ สามเณร

ลักษณะการวางแผนผังของวัดในล้านนา โดยส่วนใหญ่เขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส จะกำหนดด้วยกำแพงวัดรอบทั้ง 4 ด้าน ไม่มีการแบ่งเขตอย่างชัดเจนเหมือนวัดในภาคกลาง

วัฒนธรรมล้านนาจะให้ความสำคัญกับการวางแผนผังในเขตพุทธาวาส ซึ่งเมื่อมีการสร้างวัดแล้ว จะมีเจดีย์กับวิหาร โดยทั้งสองสิ่งถือเป็นตัวแทนสิ่งทีระลึกถึงพระพุทธรองค์ โดยพระเจดีย์ถือเป็นสิ่งที่เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ส่วนวิหารเป็นที่ประทับของพระประธาน

วิหารและเจดีย์จะมีตำแหน่งที่ตั้งกึ่งกลางของผังวัด ในลักษณะที่สัมพันธ์กันในแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก โดยวิหารจะตั้งอยู่ด้านหน้า และหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ส่วนเจดีย์จะอยู่ด้านหลังวิหาร

ส่วนอาคารอื่นๆ ที่อยู่ในเขตพุทธาวาส ได้แก่ พระอุโบสถ และหอธรรม ไม่มีการกำหนดตำแหน่งที่แน่นอนชัดเจน จะแตกต่างกันไปในแต่ละวัด

ส่วนหอธรรม หอพระไตรปิฎก เป็นอาคารที่ใช้สำหรับเก็บพระไตรปิฎก หรือตำราต่าง ๆ เช่น ตำรายา ตำราโหราศาสตร์ เป็นต้น เป็นเสมือนแหล่งความรู้ เป็นที่ศึกษาค้นคว้าของพระภิกษุสามเณร ในวรรณกรรมล้านนามักปรากฏการอุทิศถวายหอพระไตรปิฎกอยู่บ่อยครั้ง เพราะถือเป็น

การทำบุญเพื่อสืบทอดอายุของพระพุทธศาสนา เป็นอานิสงส์ที่ประเสริฐ ในแต่ละวัดมักจะมีหอไตร อยู่เสมอในผังของอาคาร แต่ก็ได้มีการกำหนดที่ตั้งอย่างแน่นอนชัดเจน

7.8.1 วิหารในวัฒนธรรมล้านนา

ความหมายของวิหาร เป็นสถานที่สมมุติให้เป็นที่พักของพระพุทธเจ้า นั่งประทับเป็นประธานในการประชุมกิจของสงฆ์ หรือเพื่อการบูชาของฆราวาส

หน้าที่ของวิหาร

1) เป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ เป็นความหมาย และหน้าที่ที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ สมัยพุทธกาลตามคติที่พบในอินเดียหรือลังกา เมื่อพุทธศาสนาเจริญขึ้น มีผู้นับถือศรัทธาอย่าง แพร่หลาย จำนวนของพระภิกษุสงฆ์ที่เลื่อมใสศรัทธาก็เพิ่มมากขึ้น ขนาดของวัดก็มีขนาดใหญ่ ขึ้น จึงได้มีการแบ่งแยกหน้าที่ใช้สอยไปตามเสนาสนะต่าง ๆ

2) การเป็นที่ประดิษฐานรูปพระประธาน ซึ่งเสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ซึ่งดัดชั้นบริพินไป เสมือนเป็นสถานที่สมมุติให้เป็นที่พักของพระพุทธองค์ จึงมีคติในการ สร้างพระพุทธรูปแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประดิษฐานเป็นประธานในอาคารที่ใช้ประชุมกิจ ของสงฆ์ หรือพิธีกรรมทางศาสนา

3) เป็นที่ประชุมกิจของสงฆ์

4) ใช้เป็นที่ประชุมสังฆกรรมแทนพระอุโบสถ

5) การเป็นที่ประกอบประเพณี หรือพิธีกรรมทางศาสนา

โครงสร้างของวิหาร

โดยส่วนใหญ่เป็นระบบเสาและคาน การรับน้ำหนักในระบบเสาและคาน มีจำนวนเสา 4 แถว ขึ้นรับโครงสร้างหลังคา ซึ่งเป็นโครงสร้างไม้จริง ส่วนฐานและตัวอาคารจะเป็นการก่ออิฐ ฉาบปูน เสาจำนวน 4 แถว ประกอบไปด้วย เสากลาง 1 คู่ ตั้งขึ้นมารับโครงสร้างจั่วบน และเสาด้านข้างประกอบอีกด้านละ 1 แถว เพื่อรับโครงสร้างหลังคาปีกนก ระหว่างช่วงเสาด้านข้างนี้ ในกรณีที่เป็นวิหารปิด จะก่ออิฐฉาบปูนจากฐานจนถึงแปหัวเสา หรือก่ออิฐฉาบปูนเป็นผนังด้านล่าง ส่วนด้านบนทำเป็นฝ้าไม้ที่คล้ายกับฝ้าปะกนของภาคกลาง ทางล้านนาเรียกฝ้าลักษณะนี้ว่า ฝ้าตาผ้า ส่วนอาคารที่เป็นวิหารเปิดนั้น จะทำฝ้าย่อย คือ ฝ้าไม้ที่ยึดด้วยกรอบโครงสี่เหลี่ยมระหว่างเสา จากใต้แปหัวเสาลงมาพอประมาณเป็นลักษณะแบบฝ้าตาผ้าเช่นเดียวกัน

โครงสร้างหลังคา การรับ และถ่ายน้ำหนักของโครงสร้างหลังคาของอาคารประเภทอุโบสถ วิหารในล้านนา มีรูปแบบที่ถือเป็นลักษณะเฉพาะถิ่นที่เราเรียกว่า "ระบบช่อม้ายี่ใหม่" ที่ถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะถิ่น ระบบโครงสร้างหลังคาที่เรียกว่า ระบบช่อม้ายี่ใหม่นี้ ถือเป็นลักษณะ โครงสร้างหลังคาที่อาศัยระบบการถ่ายน้ำหนัก ในลักษณะโครงจั่วรูปสามเหลี่ยม กล่าวคือ เป็น

ระบบที่มีชื่อหลวงวางพาดลงบนหัวเสา โดยหัวแปจะยื่นเลยออกไปจากเสาด้านน้อยทั้ง 2 ข้าง จากชื่อหลวงจะตั้งเสาดูกิตาขนาดเล็กอีก 1 ชั้น เพื่อรับชื่อยี่ (ชื่อชั้นที่ 2) จากชื่อยี่จะตั้งเสาดูกิตาชั้นที่ 2 เพื่อรับชื่อม้าสาม (ชื่อชั้นที่ 3) จากนั้นจะตั้งเสาดั้งขึ้นไปรับแปจ้อง (อกไก) ซึ่งจะเป็นจุดเดียวที่รับผืนหลังคาโดยตรงจากไม้กลอน กั้นฝ้า และกระเบื้อง จึงมีการเปรียบเทียบลักษณะการถ้ายน้ำหนักในลักษณะนี้ว่า มีลักษณะคล้ายม้านั่งที่วางซ้อนกันขึ้นไป หรือเปรียบเทียบเหมือนกับการบรรจุทุกน้ำหนักลงบนหลังม้า คือ ตอนบนอกไกรับจุดเดียว แต่ส่วนโคน คือ บริเวณหัวเสาทั้ง 2 ข้าง รับน้ำหนักมากเป็น 2 จุด มีเสามาแบกน้ำหนักที่ตัวช่อ และมีน้ำหนักห้อยที่ข้างอีก 2 ข้าง จากลักษณะแปหัวเสาที่ยื่นเลยออกมา ส่วนลักษณะหลังคาตบล่างก็ใช้ระบบเดียวกัน โดยมีเสาทงด้านข้างเป็นตัวถายน้ำหนักลงสู่ผนังและพื้นของอาคารในที่สุด มีชื่อม้า (ชื่อหลวงของหลังคาปีกนก) จะเชื่อมต่อระหว่างเสากลางกับเสาด้านข้าง เพื่อตั้งเสาสะโก้น (เสานับ) ที่ตั้งขึ้นไปรับแปตัวแรกของผืนหลังคาตบลที่ 2 ต่อเนื่องขึ้นไปเชื่อมต่อกับปลายช่อ และแปหัวเสาของหลังคาจั่ว บนช่องว่างระหว่างผืนหลังคาทั้ง 2 ตับทางด้านข้าง จะปิดทับด้วยแผงไม้ที่เรียกว่า แผงคอสอง เป็นลักษณะแบบฝาดำผ้า แผงคอสองส่วนที่ยื่นออกมาด้านนอกอาคาร มักแกะสลักหรือฉลุลายประดับเรียกว่า แผงแล และส่วนปลายสุดของแผงแลจะแกะสลักเป็นเส้นโค้ง ที่เรียกว่า ปากแล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสวยงามกับส่วนของโครงสร้างมากยิ่งขึ้น

7.8.2 อุโบสถในวัฒนธรรมล้านนา

อุโบสถ หมายถึง อาคารที่พระสงฆ์ใช้ประชุมสังฆกรรม ในวัฒนธรรมล้านนานั้น แบบอย่างของวิหารและอุโบสถมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เพียงแต่อุโบสถจะมีโบเสมาเป็นเครื่องหมายเขตบริสุทธิล้อมรอบอาคารที่เป็นตัวอุโบสถอีกชั้นหนึ่ง โดยจะกำหนดบริเวณทิศทั้ง 8 และผังไว้ตรงกลาง รวมทั้งหมด 9 แห่ง การสร้างวิหารจะนิยมมากกว่าอุโบสถ อาจจะเนื่องมาจากการมีประโยชน์ใช้สอยที่มากกว่า เพราะคติแต่เดิมนั้น อุโบสถใช้ในการประชุมสังฆกรรม เพื่อการอุปสมบทพระสงฆ์ตามที่บัญญัติไว้ในพระวินัยเป็นสำคัญ นอกจากนี้ก็จะมีกรับกรฐิน การสวดปาติโมกข์ประจำทุก ๆ 15 ค่ำ ส่วนพิธีอื่น ๆ ที่เป็นประเพณีประจำปีมักจะกระทำในวิหาร อีกทั้งยังใช้เป็นที่อยู่อาศัยของสงฆ์ เป็นศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่ประชุมพุทธบริษัทต่าง ๆ

8. หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ดัชนี เอมพัน์ (2541) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม หรือชุมชนเป็นแกนในการจัดการ หมายถึง การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมในชุมชนนั้นๆ

8.1 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมี 4 ระดับ

8.1.1 ระดับการให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนจัดการท่องเที่ยว เป็นระดับต่ำสุด เป็นการให้ข้อมูลวางแผนการท่องเที่ยว โดยชุมชนไม่ได้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง แต่มีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากแผนการท่องเที่ยว

8.1.2 ระดับการให้ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยว เป็นการมีส่วนร่วมที่มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการ หรือการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะจากการที่ชุมชน โดยชุมชนจะได้รับผลกระทบจากแผนการท่องเที่ยว

8.1.3 ระดับการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน เป็นการมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อผลประโยชน์ของชุมชนโดยตรง

8.1.4 การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนโดยตรง

8.2 หลักการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ไม่เกิดผลกระทบต่อชุมชนทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น
2. ต้องยั่งยืน จากการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรการท่องเที่ยว
3. มีการกระจายรายได้ หรือแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
4. ต้องเป็นการให้ประสบการณ์เรียนรู้ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

9. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

รัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2547) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนชนบทธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งประชาชนทุกส่วนต้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคกัน รวมถึงมีการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ยังสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นไว้ได้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้ราชบัณฑิตยสถาน ช่วยบัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ

โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้เป็นประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด

จากการทบทวนความหมายของการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืน เป็นการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าทางการท่องเที่ยวที่จะตอบสนองต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อแหล่งท่องเที่ยว ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน โดยให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาค

จากการศึกษาทบทวนความหมายและวิเคราะห์ ทำให้ได้แนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืน ที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ คือ ต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ

1. การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน
2. การจัดการด้านการตลาด การบริการ การประชาสัมพันธ์ และโฆษณา
3. การจัดการด้านการให้การศึกษาและพัฒนาบุคลากร
4. การจัดการด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชนทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

การจัดการขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ต้องดำเนินงานให้ไปพร้อม ๆ กันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะทุกองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

ดังนั้น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแบบยั่งยืนที่เหมาะสมและเป็นไปได้ มีหลักการ 5 ประการ ดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีการดำเนินงานภายใต้ขีดจำกัดความสามารถในการรองรับของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ โดยต้องก่อให้เกิดความสมดุลทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว คือ ภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชน รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งผู้ที่มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จะต้องมีการทำงานร่วมกัน เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและถูกต้องไปในแนวเดียวกัน

4. ผลประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว ต้องกระจายให้ได้ร่วมกันอย่างเสมอภาค และเป็นธรรม

5. มีการประเมินผลการจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุง แก้ไข การจัดการ แหล่งท่องเที่ยว

10. แนวคิดด้านการตลาด

10.1 กลยุทธ์ทางการตลาด มีเป้าหมายว่า จะทำอย่างไรที่ผู้ประกอบการจะทำให้ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรานำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว การบริการ อาหาร และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพอใจ ประทับใจได้ จนยอมพร้อมที่จะจ่าย และมีโอกาสมาใช้บริการกับเราอีก ซึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดนี้ Hawkins, Best and Coney (2001:19) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545: 69) ให้ความเห็นว่า จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการรวมตัวกันของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา การสื่อสาร การเผยแพร่ และการบริการที่มีให้แก่ตลาดเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจ

10.2 ส่วนประสมทางการตลาด Kotler (1998) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545:69) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดว่า ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ดังนั้นจากแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปในภาพรวมได้ดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์ในมิติของการท่องเที่ยว หมายถึง การให้บริการ ผลิตภัณฑ์ชุมชน สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง ถ้ากำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวระดับสากล สิ่งต่างๆเหล่านี้จำเป็นต้องมีระดับคุณภาพมาตรฐานสากล หรือระดับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ถ้ากำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น
- 2) ราคาในมิติของการท่องเที่ยว จะพิจารณาถึงราคาสินค้าที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ที่เป็นลักษณะการบริการ ภาพลักษณ์ต่างๆ ในราคาที่เหมาะสม ที่ต้องพิจารณาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาวะการแข่งขันในตลาดภายในและภายนอก
- 3) ช่องทางการจำหน่าย โดยมีช่องทางการจำหน่ายผ่านสื่อต่างๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ป้ายโฆษณา สื่อบุคคล รวมทั้ง website ผ่านระบบโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย

- 4) การส่งเสริมการตลาด มีการจัดทำแผ่นป้ายบอกเส้นทาง หรือการให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว

การกำหนดแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรพิจารณาถึงปัจจัยต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญ

- 1) กลุ่มเป้าหมายตามคุณลักษณะเฉพาะ
- 2) แหล่งข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มเป้าหมาย
- 3) แหล่งจัดการแผนการเดินทางของกลุ่มเป้าหมาย
- 4) การกำหนดยุทธวิธีเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย หรือการดึงความสนใจจากกลุ่มเป้าหมายเข้าหาแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริม
- 5) การดึงดูดความสนใจ และการสร้างคุณค่าแก่แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดแก่กลุ่มเป้าหมาย ทั้งด้านความไว้วางใจ คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม ความปลอดภัย การเรียนรู้ และความเพลิดเพลิน

11. แนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้มีการตัดสินใจ (Hawkins, Best และ Coney) (2002 : 2-3) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยาแพร่ น่าน, 2545:69) ได้อธิบายว่า การตัดสินใจของผู้บริโภค มีองค์ประกอบดังนี้

1. อิทธิพลภายใน ประกอบด้วยวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมย่อยของบุคคลและชุมชน สภาพทางด้านประชากร สถานภาพทางสังคม กลุ่มที่เกี่ยวข้อง ครอบครัว และกิจกรรมการตลาด

2. อิทธิพลภายนอก ได้แก่ การรับรู้ การเรียนรู้ ความจำ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ อารมณ์ และทัศนคติ

3. แนวความคิดของตนเอง ของแต่ละบุคคล และรูปแบบการดำเนินชีวิต

4. กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วย การพิจารณาถึงปัญหาที่ผ่านมา ขั้นตอนการแสวงหาข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ การหาทางเลือก ประเมินและเลือก แล้วจึงตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อว่าจะเกิดการซื้ออย่างไรตามมาอีก

ทั้งอิทธิพลภายใน อิทธิพลภายนอก และกระบวนการตัดสินใจนี้ จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงแนวคิดของตนเอง และรูปแบบการดำเนินชีวิตเข้าด้วยกัน จนเกิดความอยากและความต้องการเพื่อเหนี่ยวนำให้เกิดการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 2

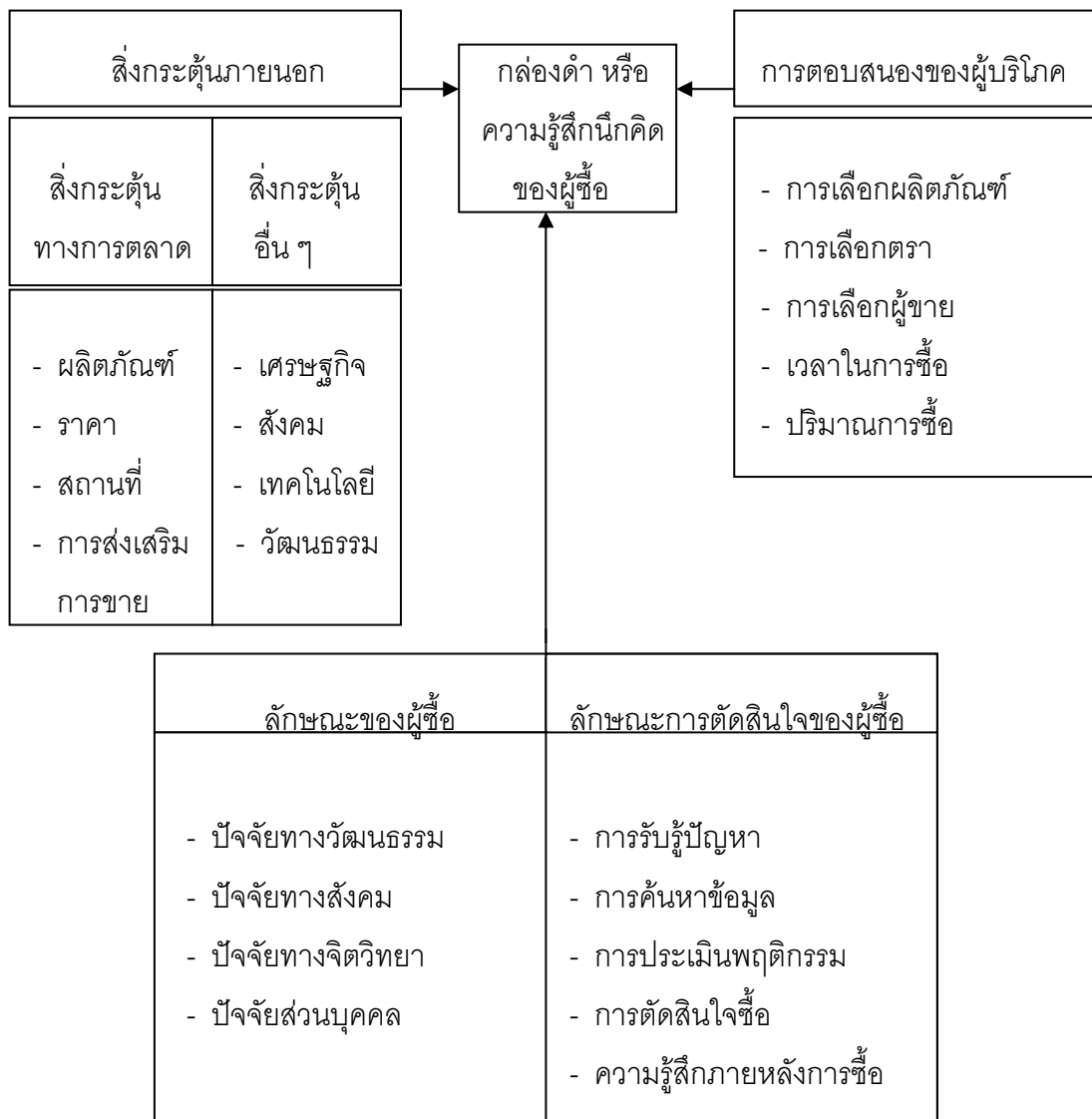

แผนภูมิที่ 2 กระบวนการในการตัดสินใจ

ดังนั้นการที่จะกำหนดกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อสนองพฤติกรรมของผู้บริโภค อาจต้องพิจารณาหลายๆ ด้าน เช่น ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541: 33) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545, 73) ได้กล่าวถึงตัวผลิตภัณฑ์ที่อาจมีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้ เป็นทั้งสินค้าและบริการ ความคิด สถานที่ องค์การหรือบุคคล ซึ่งต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ เช่น

1. กลยุทธ์ส่วนประสมของผลิตภัณฑ์ หมายถึง กลุ่มสินค้าหลายชนิดที่ผลิตออกมาเสนอขาย
2. กลยุทธ์สายผลิตภัณฑ์ หมายถึง กลุ่มของผลิตภัณฑ์ของสินค้าที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด อาจคล้ายกันด้านประโยชน์ใช้สอย กลุ่มลูกค้า รูปแบบ และความต่อเนื่อง
3. กลยุทธ์รายการผลิตภัณฑ์ หมายถึง ผลิตภัณฑ์รายการใดรายการหนึ่งในยี่ห้อที่อาจแตกต่างกันด้านขนาด ราคา รูปร่าง หรือคุณลักษณะ
4. กลยุทธ์ตราสินค้า หมายถึง เครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์การออกแบบสินค้าที่แตกต่างไปจากคู่แข่ง
5. กลยุทธ์การบรรจุภัณฑ์ หมายถึง กิจกรรมในการออกแบบส่วนที่เป็นภาชนะบรรจุหรือสิ่งห่อหุ้มผลิตภัณฑ์

รูปแบบพฤติกรรมผู้บริโภค เกี่ยวข้องกับการศึกษาเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการเกิดสิ่งกระตุ้นที่ทำให้ลูกค้าเกิดความต้องการ สิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ซึ่งเปรียบเสมือนกล่องดำที่ผู้ผลิตหรือผู้ขาย ไม่สามารถคาดคะเนได้ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่างๆ ของผู้ซื้อ แล้วก็มี การตอบสนองของผู้ซื้อ หรือการตัดสินใจของผู้ซื้อ ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 S – R Theory

จุดเริ่มต้นของโมเดลนี้ แสดงถึงสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดความต้องการก่อน แล้วเกิดการตอบสนอง ดังนั้นโมเดลนี้ Kotler (1998) (อ้างถึงโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน, 2545, 74) เรียกว่า S- R Theory

1. สิ่งกระตุ้น สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองภายในร่างกาย และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก ที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ สิ่งกระตุ้นภายนอกประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 กระตุ้นทางการตลาด ดังได้กล่าวมาแล้ว คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

1.2 สิ่งกระตุ้นอื่นๆ เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคที่อยู่นอกองค์กร ซึ่งควบคุมไม่ได้ ได้แก่

1. สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภค
2. สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี เช่น เทคโนโลยีใหม่ด้านผลิตภัณฑ์ มีการคิดประดิษฐ์สินค้าใหม่ และสินค้าถึงสำเร็จรูป เป็นต้น
3. สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง เช่น การรณรงค์สนับสนุนการใช้สินค้าปลอดสารเคมี การไม่ใช้สินค้าที่ตัดแต่งพันธุกรรม
4. สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมความเชื่อ ความนิยมของผู้บริโภคในขณะนั้น มีผลกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าใหม่ได้

2. กล้องดำหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ เปรียบเสมือนกล่องดำ ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้ จึงต้องพยายามค้นหาความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ เพื่อใช้วางแผนกลยุทธ์ในการจูงใจให้เกิดการซื้อและบริโภคต่อไป ซึ่งควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 คุณลักษณะของผู้ซื้อที่ได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยต่างๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านจิตวิทยา
- 2.2 กระบวนการตัดสินใจของผู้ซื้อ ประกอบด้วยขั้นตอน คือ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

3. การตอบสนองของผู้ซื้อ หรือการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งจะมีการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 3.1 การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์
- 3.2 การเลือกตราสินค้า
- 3.3 การเลือกผู้ขาย
- 3.4 การเลือกเวลาในการซื้อ
- 3.5 การเลือกปริมาณการซื้อ

12. การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ ๗78 กิโลเมตร การปกครองแบ่งออกเป็น 16 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีอาณาเขตติดต่อใกล้เคียง ดังนี้
ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่า และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพะเยา และจังหวัดลำปาง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และจังหวัดพะเยา
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่า และจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงระยะห่างของอำเภอต่าง ๆ กับอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ระยะจากอำเภอเมือง	กิโลเมตร	ระยะจากอำเภอเมือง	กิโลเมตร
อำเภอแม่ลาว	19	อำเภอเชียงของ	145
อำเภอพาน	47	อำเภอเวียงแก่น	150
อำเภอป่าแดด	52	อำเภอเทิง	64
อำเภอแม่สรวย	62	อำเภอพญาเม็งราย	48
อำเภอเวียงป่าเป้า	91	อำเภอเชียงแสน	60
อำเภอแม่ฟ้าหลวง	65	อำเภอเวียงชัย	12
อำเภอแม่จัน	28	กิ่งอำเภอดอยหลวง	40
แม่สาย	63	กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง	45
อำเภอขุนตาล	63		

ที่มา : ข้อมูลของจังหวัดเชียงราย

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 24 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 120 แห่ง (ข้อมูล ณ เดือน มิถุนายน 2546)

วิสัยทัศน์จังหวัดเชียงราย “เชียงรายประตูทองของวัฒนธรรมล้านนาและการค้าสู่สากล”

คำขวัญประจำจังหวัดเชียงราย “เหนือสุดในสยาม ดินแดนสามแผ่นดิน ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ล้ำค่าพระธาตุดอยตุง “

12.1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

ตามที่จังหวัดเชียงราย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ตามคำสั่งที่ 2366/2547 ลงวันที่ 27 กันยายน 2547 เพื่อให้การดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวของจังหวัดในปัจจุบันและอนาคต

คณะกรรมการฯ ได้มีบทบาทเป็นคณะทำงานโดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีอำนาจสั่งการตามแนวปฏิบัติราชการ

หน้าที่ของคณะกรรมการฯ มีหน้าที่ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย แผนงาน วิธีการดำเนินการ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย
2. ควบคุม เสนอแนะ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ระหว่างภาคีรัฐบาลและเอกชนให้มีส่วนร่วมสนับสนุนต่อกันและกัน
3. ให้การสนับสนุน แก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม รวมทั้งการบริการขั้นพื้นฐานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
4. วิเคราะห์และจัดทำแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดทั้งในระยะสั้น และระยะยาว
5. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย
6. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน ช่วยเหลือการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวตามความเหมาะสม
7. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย

1. คณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย
 - ผู้ว่าราชการจังหวัด ประธานกรรมการ
 - รองผู้ว่าราชการจังหวัด รองประธาน
 - กรรมการ 54 ท่าน โดยเป็นหัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดเชียงราย ตัวแทนผู้ประกอบการต่าง ๆ ตัวแทนสื่อมวลชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่กรรมการและเลขานุการ
 - เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
 - ผู้ช่วย ผอ. ททท. ภาคเหนือ เขต 2 ฝ่ายบริการการตลาดฯ ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- อุปนายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายร่วมกันทั้งในส่วนของภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาคมท่องเที่ยวเชียงราย ผู้แทนชุมชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการภาคเอกชน ซึ่งเจ้าภาพหลักจะขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม ดังกรณีตัวอย่างดังนี้

โครงการอิมบอยส์การะพระธาตุ 9 จอม

เจ้าภาพหลักของโครงการ คือ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

รูปแบบของการจัดการโครงการอิมบอยส์การะพระธาตุ 9 จอม มีดังนี้

- ประชุมร่วมกันของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมสักการะพระธาตุ 9 จอม โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เป็นผู้จัดการประชุมและทำรายงานการประชุมเสนอต่อจังหวัด

- นำผลสรุปของที่ประชุมไปปฏิบัติงาน เพื่อเตรียมการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น วัด และชุมชนในพื้นที่ได้ทำการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่มีอยู่ มีการปรับปรุงและพัฒนา การจัดทำป้าย ทางเข้า-ออก การจัดระบบความปลอดภัย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพักผ่อน สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเชียงราย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 2 เชียงราย ทำหน้าที่ด้านการตลาด และนำเสนอรายการท่องเที่ยว ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาพระธาตุ 9 จอม ร่วมกันกับชุมชนในท้องถิ่น

ในส่วนของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อื่น ๆ เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีลอยกระทง มีเจ้าภาพหลัก คือ เทศบาลนครเชียงราย

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเจ้าภาพหลักของการจัดกิจกรรม หรือการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม และพื้นที่ความรับผิดชอบ

12.2 การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย จุดแข็ง จุดอ่อน

โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

จากการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายโดยศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดเชียงราย มีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1) จุดแข็ง (Strengths)

1. สามเหลี่ยมทองคำและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
2. มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เชียงแสน
3. จังหวัดเป็นศูนย์กลางอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน
4. มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่มีชื่อเสียงและศักยภาพจำนวนมากหลากหลาย
5. มีแหล่งซื้อขายสินค้าชายแดน (แม่สาย เชียงแสน เชียงของ)
6. ได้รับการส่งเสริมให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ทำให้มีผลต่อการท่องเที่ยว
7. มีทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจัยอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้
8. มีภูมิอากาศเย็นในช่วงฤดูหนาว และมีทัศนียภาพสวยงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
9. เป็นแหล่งอารยธรรมชนเผ่าชาวเขา ซึ่งมีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ
10. เส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหลาย ๆ แห่งในพื้นที่ยังไม่เห็นความสำคัญ และขาดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงรุก
2. ขาดการจัดการด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
3. ขาดการประสานงานที่เป็นระบบระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ
4. ขาดการวิจัย การจัดการระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร
5. การบริการบางส่วนไม่มีคุณภาพและมาตรฐาน เช่น รถประจำทาง รถสามล้อถีบ รถสามล้อเครื่อง ห้องน้ำสาธารณะ รวมถึงร้านอาหาร เป็นต้น
6. คนในพื้นที่ขาดจิตสำนึกในการดูแล รักษาแหล่งท่องเที่ยว
7. ปัญหาด้านยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว
8. การจัดการเรื่องความปลอดภัยยังไม่ดีพอ
9. การจัดการพื้นฐาน ด้านห้องน้ำ ที่ทิ้งขยะ ยังไม่ดีพอ โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง
10. การรับวัฒนธรรมใหม่ ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเริ่มเสื่อมหายไป

3. โอกาส (Opportunities)

1. การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ
2. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

3. การติดต่อร่วมมือกันของประเทศในเขตภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน ทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน
4. มีการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมทางบกเชื่อมต่อประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
5. มีแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแม่น้ำนานาชาติ ที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
6. มีการพัฒนาร่วมกันของประเทศหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ
7. มีความคล้ายคลึงกันของวัฒนธรรมในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนบน

4. อุปสรรค (Threats)

1. ขาดงบประมาณเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่รองรับการลงทุน การค้า การท่องเที่ยว
2. เงื่อนไข กฎเกณฑ์ นโยบายประเทศเพื่อนบ้านที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่เอื้อต่อข้อตกลงและความร่วมมือกัน
3. ไม่ได้รับการระบุเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4. มีสายการบินระหว่างประเทศมาลงที่สนามบินเชียงรายน้อยมาก
5. ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ และระดับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในอนุภูมิภาค มีสูง ทำให้เกิดปัญหาด้านความร่วมมือ และผลประโยชน์
6. ประเทศเพื่อนบ้านขาดเสถียรภาพทางการเมือง มีนโยบายเปลี่ยนแปลงบ่อย
7. การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษา โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้วิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อนของจังหวัดเชียงราย ด้านการท่องเที่ยว ไว้ดังนี้

1) จุดแข็ง

1. มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
2. ความมีชื่อเสียง ความงดงาม และคุณค่าเชิงวัฒนธรรม เช่น สามเหลี่ยมทองคำ ดอยตุง
3. การคมนาคมสะดวก ทั้งทางบก และทางอากาศ
4. ความมีอัธยาศัยไมตรีของคนในท้องถิ่น ที่แตกต่างจากคนในภาคอื่นๆ เช่น ความอ่อนน้อม ความนุ่มนวลที่กระทำทาง รักความสงบ ความเป็นมิตร

5. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่น มีภูเขา เป็นเมืองชายแดน สภาพอากาศที่บริสุทธิ์ หนาวเย็นทั้งปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว
6. สิ่งอำนวยความสะดวกด้านพื้นฐานเพียงพอ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การขนส่ง การสื่อสาร เป็นต้น

2) จุดอ่อน

1. การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในแหล่งศักยภาพสูง เช่น ดอยตุง วัดพระแก้ว เมืองเชียงใหม่ แม่สาย วัดร่องขุ่น
2. บริการรถโดยสารสาธารณะ
3. ประชาชนในพื้นที่ ยังขาดความเข้าใจหรือการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว
4. การประสานงานกันของทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และประชาชนในพื้นที่
5. บุคลากร (ไกด์ท้องถิ่น)
6. การตลาด

3) โอกาส

1. เป็นเมืองชายแดน
2. เส้นทาง เชียงใหม่-เชียงราย ดีขึ้น
3. การประสานงานกันของภาคีเครือข่าย
4. ความหลากหลายของกิจกรรม
5. ความเป็นศูนย์กลางของอนุภูมิภาค
6. การมีมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

4) ปัญหา

1. ด้านการตลาด
2. การเอารัดเอาเปรียบของผู้ค้า
3. กิจกรรมบางอย่างมีจังหวัดที่มีศักยภาพสูงกว่ามาก เช่น ประเพณีสงกรานต์ เชียงใหม่ ลอยกระทงสุโขทัย

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รสิกา อังกูร (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ โดยมีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สถานการณ์และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย ที่มีความวิจิตรอลังการและแตกต่างจากชาติอื่นๆ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญด้านบวกต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ก็ยังมีผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว การบริการ การจัดการในชุมชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความเป็นชนชาติไทย ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลัก ในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริการ การจัดการแก่ชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของวัฒนธรรม ความชัดเจนของนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่น การทบทวนศักยภาพขีดความสามารถ และข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การกำหนดมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของตนเอง อย่างไรก็ตามในส่วนขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินการในหลาย

ลักษณะ ตั้งแต่ร่วมคิดกิจกรรม ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุนทุนและแรงงาน และร่วมติดตามประเมินผล

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของจังหวัด ควรมีองค์ประกอบภายในในเรื่องการมีแผนงานที่ชัดเจน และมีคณะทำงานรับผิดชอบที่แน่นอน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีทิศทางและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ควรมีการบูรณาการ การดำเนินงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่แท้จริง และป้องกันปัญหาต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ ซึ่งไม่อาจนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

3. การตั้งเป้าประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรมุ่งเน้นแต่เฉพาะการเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว ควรคำนึงถึงในเรื่องความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้มากขึ้น

4. การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในจังหวัด ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนเล็ก ๆ แทนการมุ่งเน้นการพัฒนาเฉพาะพื้นที่หลัก เพื่อกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

5. ควรปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้พร้อมและเพียงพอต่อการขยายตัวของชุมชน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ควรมีการคิดคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับด้วย

6. ควรมีการทบทวนถึงแผนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพราะเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของจังหวัด และของประเทศ

7. สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัด แต่ละจังหวัดควรนำมิติในเรื่องของวัฒนธรรมมาผูกกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างถูกทิศทาง ขณะเดียวกันแต่ละจังหวัดควรมีการจัดตั้งศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อเป็นองค์กรกลางในการทำหน้าที่เชื่อมโยงและถ่ายทอดวัฒนธรรมชุมชนสู่สังคมต่อไป

8. การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการในทุกๆ ขั้นตอนในฐานะเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้ได้รับรู้ รับทราบถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรของตนเองให้ยั่งยืน

รวมทั้งควรปลูกฝังแนวคิดให้ชุมชนตระหนักในความสำคัญของการป้องกันมากกว่าการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง

วิทยุर्थ เหลียวรุ่งเรือง,สุจินณา พานิชกุล , บัทยา จัทรวิโรจน์ (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างข้อเสนอให้เกิดเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายเส้นทางการท่องเที่ยวแบบสมบูรณ์ที่มีหลักการใช้พื้นที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการอนุรักษ์ การบำรุงรักษาทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยประสานความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาด และจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม โดยสร้างระบบข้อมูลความรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อรับผิดชอบในระยะยาว และประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 เชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่ให้ความสนใจและผลักดันโครงการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 ส่วนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากโครงการ คือ ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น

2. การจัดกิจกรรมในช่วงเช้าจะเหมาะสมกว่าการจัดกิจกรรมในช่วงบ่าย เพราะอากาศไม่ร้อน ทำให้มีความสนใจและตื่นตัว เหน็ดเหนื่อยน้อยกว่าในช่วงบ่าย

3. ควรจัดในเวลาที่ไม่บุคลากร สถานที่มีความพร้อม ต้องมีการนัดหมาย การประสานงานที่ดี สามารถจัดได้ทั้งในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และวันทำงานปกติ

4. การจัดทำทุกฤดูกาลแล้วแต่ความสะดวกและความสนใจของนักท่องเที่ยว ฤดูกาลที่เหมาะสมที่สุดจะเป็นช่วงฤดูหนาว ซึ่งเป็นฤดูท่องเที่ยว อากาศเย็นสบาย ในช่วงเช้าจะเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุด ทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยว และด้านการคุมค่าในการจัดการ

5. การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีระบบ ผู้จัดบริการนำเที่ยวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการที่ดีในด้านสถานที่ การติดต่อเข้าชม ยานพาหนะ มัคคุเทศก์นำชม อาหารและเครื่องดื่ม การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง การชักชวนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว แม้ว่า การแจกคู่มือเส้นทางเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมสามารถทดแทนการบริการนำเที่ยวได้เพียงบางส่วน

6. การจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ประจำพื้นที่ (เจ้าของสถานที่ พระสงฆ์ในวัด คนในชุมชน) เป็นการเพิ่มคุณค่าต่อการท่องเที่ยว ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมและเมือง

สถานที่ บุคคล เรื่องราว เกร็ดความรู้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ประจำพื้นที่ และการจัดทำคู่มือเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์

7. การจัดรายการสิ่งดึงดูดใจ เพื่อการท่องเที่ยวในเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากจะประกอบด้วยวัด โบราณสถาน อาคาร พื้นที่สาธารณะแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์สิ่งดึงดูดใจอื่น ๆ เช่น เทศกาล กิจกรรมของเมืองในรอบปี ขนบธรรมเนียมประเพณี สามารถนำมาประมวลผล และสรุปเนื้อหาได้ตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์ตามเรื่องราว ตามเส้นทางการสัญจร

8. การจัดการคมนาคมขนส่งที่เหมาะสม ควรเลือกเส้นทางการจราจรที่เหมาะสม

9. การจัดการบริการ ร้านอาหาร และภัตตาคาร เพื่อบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะเส้นทางที่มีการเดินทางในภูมิอากาศและช่วงที่อากาศร้อน นักท่องเที่ยวอาจเหนื่อยง่ายและกระหายน้ำ ดังนั้นต้องแนะนำให้เตรียมเครื่องดื่ม และจุดพักผ่อนตามเส้นทาง

10. การจัดการเผยแพร่ และโฆษณาประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แผ่นพับ และการประกาศ จะทำให้เส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ประสบความสำเร็จ

11. นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้มีความสนใจทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เป็นบุคคลที่มีอายุ 20-60 ปี กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพเติบโตสูงที่สุด

12. จำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น เพื่อให้เข้าใจประวัติศาสตร์ เนื่องจากประวัติศาสตร์มีความยาวนาน โดยการให้ข้อมูลเนื้อหา หรือการจัดชมพิพิธภัณฑ์ หรือหอประวัติศาสตร์ เป็นต้น

โครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2545) สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. จุดเด่นของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

- มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม เช่น สามเหลี่ยมทองคำ มีความโดดเด่นและมีชื่อเสียง เป็นต้น
- เป็นเมืองชายแดนที่มีเส้นทางติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน
- มีเทศกาลและงานประจำปี ตลอดทั้งปี
- มีสินค้าพื้นเมือง เช่น ไนท์บาซาร์ ,ตลาดด่านแม่สาย

- เส้นทางคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางอากาศ โดยเฉพาะเส้นทางเชียงใหม่- เชียงราย

2. ปัญหาและอุปสรรคของจังหวัดเชียงราย คือ

- แหล่งท่องเที่ยวกระจุกกระจาย
- ไม่มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่
- ไม่มีจุดเน้นชัดเจนด้านแผนการตลาด
- ขาดมุมมองการจัดช่องทางจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด โดยกำหนดกลยุทธ์ทางการประชาสัมพันธ์ หรือส่งเสริมการขายหลากหลายวิธี
- ขาดการบูรณาการแผนปฏิบัติการ
- ต้องปรับความเข้าใจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

จิริยuth บุญแดง (2547) ได้ศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจก่อนที่นักท่องเที่ยวจะมาท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อศึกษาทัศนคติและความประทับใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยในด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องวัฒนธรรม ศึกษาพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเผชิญระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งคำแนะนำ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก่อนเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ วัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของ และของที่ระลึก และสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจระหว่างที่พำนักในประเทศไทย ได้แก่ วัฒนธรรมและประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อาหารไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักท่องเที่ยวก่อนเดินทางเข้ามาประเทศไทย ส่วนใหญ่รู้จักประเทศไทยจากสื่อบุคคล ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อน เป็นต้น รองลงมา คือ สื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นพับ และข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่นๆ รวมทั้งบริษัทนำเที่ยว ช่วงที่พำนักในประเทศไทย ในแง่การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ประเทศไทย สื่ออินเทอร์เน็ตจะเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวได้ใช้ในการค้นหาข้อมูลมาก ดังนั้นหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรจะใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตให้มาก และพบว่าทัศนคติและวิถีปฏิบัติของคนไทยที่มีต่อชาวต่างประเทศได้รับความชื่นชมและความประทับใจจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมรณรงค์ ปลูกฝังให้กับประชาชนในการแสดงความเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว

ผู้ประกอบการทั้งหลายจะต้องมีความซื่อสัตย์กับนักท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกว่าตนเองถูกโกง และไม่เป็นธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย

- 1.1 ประชากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
- 1.2 ประชากรนักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ
- 1.3 ประชากรภาคีเครือข่ายชุมชน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

2. กลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 กลุ่มตัวอย่างในผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ได้จากการวิเคราะห์ของคณะผู้วิจัย โดยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

2.2 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 400 ตัวอย่าง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 400 ตัวอย่าง

2.3 กลุ่มตัวอย่างของภาคีเครือข่ายชุมชน เพื่อนำมาศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิธีเลือกกลุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.3.1 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวสูง ได้แก่ อำเภอเมือง แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ

2.3.2 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง ได้แก่ อำเภอแม่สรวย แม่ฟ้าหลวง พาน แม่จัน จัน เวียงป่าเป้า

2.3.3 กลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ ได้แก่ อำเภอแม่ลาว พญาเม็งราย เทิง ป่าแดด กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง และกิ่งอำเภอดอยหลวง

เก็บรวบรวมข้อมูล 200 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลในพื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวสูง จำนวน 80 ตัวอย่าง พื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวปานกลาง จำนวน 70 ตัวอย่าง พื้นที่ศักยภาพการท่องเที่ยวต่ำ จำนวน 50 ตัวอย่าง

3. พื้นที่ศึกษา

เป็นการศึกษาวิจัย ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

4. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้มีข้อมูลที่ใช้ 2 ประเภท คือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว และข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่เครือข่ายชุมชน

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และOn-line Internet

5. เครื่องมือวิจัย

5.1 แบบบันทึก การสำรวจข้อมูลจุดเด่น- จุดด้อยทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบคุณสมบัติ ดังนี้ ความดึงดูดใจของ

แหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ความอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหมายรวมถึง ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย เป็นต้น

5.2 แบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 800 ชุด แบ่งเป็นแบบสอบถามชาวไทย 400 ชุด ชาวต่างประเทศ 400 ชุด

5.3 แบบสอบถามศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 200 ชุด

6. การทดลองเครื่องมือการวิจัย (Pretest)

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยขั้น 3 ชุด ประกอบด้วย

6.1 แบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย

6.2 แบบสอบถามภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

การพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

6.3.1 ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ

- ความหมายของคำนิยามที่ใช้ในการวิจัยศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

- วิธีวัดศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

- รูปแบบการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

โดยคณะผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสารและตำรา วิทยานิพนธ์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.3.2 กำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแบบสอบถาม

6.3.3 สร้างแบบสอบถามตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

6.3.4 การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คณะผู้วิจัยทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียง นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นผู้ตรวจความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุง

6.3.5 ปรับปรุงเครื่องมือแก้ไข และเลือกเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรง แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามในแต่ละข้อ แต่ละตอนของเครื่องมือ สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่คณะผู้วิจัยต้องการ แต่ละคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

6.3.6 ปรับปรุงเครื่องมือนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรม ด้านภาษาต่างประเทศ เป็นครั้งที่ 2

6.3.7 ปรับปรุงเครื่องมือเป็นฉบับสุดท้ายที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจริง

7. การสำรวจเบื้องต้น (Pre-survey) ในพื้นที่ที่จะทำการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจพื้นที่ที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อติดต่อและประสานงานกับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ในการเตรียมเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

8. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

คณะผู้วิจัยได้ออกเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกในช่วงเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2548 ช่วงที่ 2 ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2548 - เมษายน 2549

9. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

คณะผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

9.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

9.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

9.2.1 ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบของตาราง

9.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

9.3 เกณฑ์การวิเคราะห์ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุลำดับตัวเลข เพื่อแสดงระดับความสนใจ ดังนี้

- 1 หมายถึง มีความสนใจในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีความสนใจในระดับน้อย
- 3 หมายถึง มีความสนใจในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีความสนใจในระดับมาก
- 5 หมายถึง มีความสนใจในระดับมากที่สุด

9.4 เกณฑ์การวิเคราะห์ศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามระบุลำดับตัวเลข เพื่อแสดงระดับศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ดังนี้

- 1 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพต่ำที่สุด
- 2 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพต่ำ
- 3 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพปานกลาง
- 4 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพระดับมาก
- 5 หมายถึง มีระดับความพร้อม/ศักยภาพมากที่สุด

โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม/ ศักยภาพมากที่สุด
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม/ ศักยภาพมาก
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม/ ศักยภาพปานกลาง
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับความพร้อม / ศักยภาพต่ำ
- 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับความสนใจ/ระดับศักยภาพ/ความพร้อมต่ำที่สุด

9.5 คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากข้อมูลที่ได้จากลงไปสำรวจแหล่งพื้นที่ท่องเที่ยว และข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และOn-line Internet ดังนี้

9. 5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจุดเด่น-จุดด้อยผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา

9. 5.2 การวิเคราะห์บทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา

9.5.3 ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย และนำเสนอแนะแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายในแบบที่ควรจะเป็น

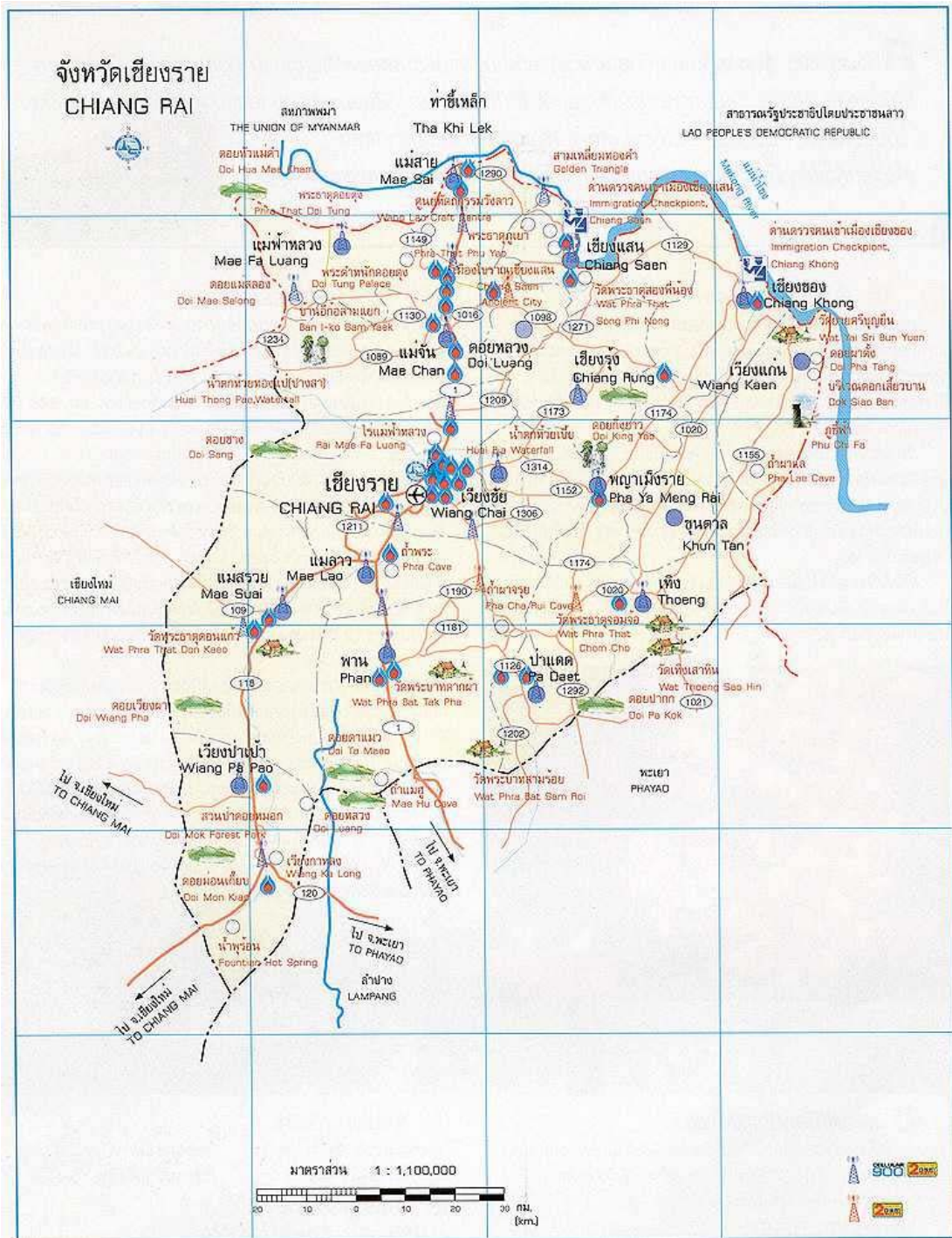
10. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ วันที่ 1 กรกฎาคม 2548 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน

2549

แผนภาพที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย

ที่มา : ท่องเที่ยวทั่วไทย จังหวัดเชียงราย (www.tourthai.com)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย “มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทสำคัญของวัดต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 3) เพื่อศึกษาความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
- 5) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

โดยมีคำถามของการวิจัยดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย มีอะไรบ้าง
- 2) วัดมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย อย่างไร
- 3) นักท่องเที่ยวมีความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ประเภทใด
- 4) ภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม มีศักยภาพและความพร้อม ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพียงใด

- 5) แนวทางการจัดการของภาคีเครือข่ายชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม ควรมีแนวทางอย่างไร

4.1 ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัด เชียงราย

ผลกระทบทางการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย หมายถึง วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน งานศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม ได้ทำการศึกษา โดยการสำรวจภาคสนาม และเอกสารข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาถึงที่ตั้ง ประวัติหรือลักษณะทั่วไป จุดเด่น-จุดด้อย โดยวิเคราะห์ภายใต้กรอบคุณสมบัติ คือ ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการขั้นพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ความอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว หมายรวมถึง ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย เป็นต้น ผลการศึกษามีดังนี้

1. กลุ่มของวัด หรือพระธาตุเจดีย์

1.1 วัดมหาชินธาตุเจ้าดอยตุง

ภาพที่ 1 พระธาตุดอยตุง

ที่ตั้ง ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ห่างจากตัวเมืองเชียงราย 48 กม. แยกซ้ายจากทางหลวงหมายเลข 110 ตรง กม.ที่ 871 -872 เข้าทางหลวงหมายเลข 1149 ประมาณ 17 กม. เส้นทางไปสู่พระธาตุเป็นทางลาดยางตลอด

ประวัติ เป็นโบราณสถานที่สำคัญ ก่อสร้างในสมัยพระเจ้าอู่ทอง-ตราข ผู้ครองแคว้นโยนกนคร องค์พระธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้าย(กระดูกไหปลาร้า) ของพระพุทธเจ้าเป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองเชียงราย ในวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 (เดือน 6 เหนือ) จะมีประเพณีนมัสการพระธาตุเป็นประจำทุกปี

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้า

การประเมินศักยภาพของพระธาตุดอยตุง

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นองค์พระธาตุคู่บ้านคู่เมืองเชียงราย
- 1.2 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน มีความเก่าแก่ และสวยงาม
- 1.3 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป
- 1.4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงราย
- 1.5 มีความสวยงามของบรรยากาศบนที่สูงในช่วงฤดูหนาว
- 1.6 มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและสวยงามอยู่ใกล้เคียง คือ พระตำหนักดอยตุง

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีศูนย์บริการท่องเที่ยว
- 2.2 ไม่มีเอกสารแนะนำ
- 2.3 ไม่มีห้องน้ำสาธารณะบริการ
- 2.4 ขาดการดูแลความสะอาดในบริเวณสถานที่
- 2.5 ถนนที่ลาดชันและแคบทำให้การเดินทางในฤดูฝนค่อนข้างอันตราย

1.2 วัดพระแก้ว

ภาพที่ 2 พระหยกเชียงราย

ที่ตั้ง ถนนไตรรัตน์ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประวัติ วัดพระแก้วเป็นวัดสำคัญเก่าแก่วัดหนึ่งของเมืองเชียงราย ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่เดิมเรียกว่า วัดป่าเยยะ ในปี พ.ศ. 1977 พระเจดีย์ของวัดป่าเยยะถูกฟ้าผ่าพังทลายลง และพบพระพุทธรูปปูนองค์หนึ่ง จึงได้อัญเชิญไปไว้ในพระวิหาร ต่อมาปูนกะเทาะออก พบว่าเป็นพระพุทธรูปแก้วมรกต ชาวเมือง จึงได้ขนานนามวัดนี้ว่า "วัดพระแก้ว" พระแก้วมรกตองค์นี้ ได้ไปประดิษฐานอยู่ตามเมืองต่างๆ ได้แก่ ลำปาง

เชียงใหม่ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และได้รับการถวายนามว่า “พระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร”

ด้านความงดงามทางสถาปัตยกรรมของอุโบสถ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 และมีการปฏิสังขรณ์เมื่อ พ.ศ. 2503 โดยเปลี่ยนจากเสาไม้เป็นเสาคอนกรีตและก่อผนังใหม่ แต่ส่วนอื่นๆ ยังคงของเดิมไว้ พระประธานในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัยศิลปะแบบเชียงแสน

พระหยกเชียงราย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 เพื่อเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 90 พรรษา เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2533 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพิธีพุทธาภิเษก ณ อุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเมื่อวันที่ 20 ก.ย. พ.ศ. 2534 ชาวเชียงรายได้อัญเชิญมาประดิษฐาน ณ หอพระ วัดพระแก้ว เรียกว่า **พระหยกเชียงราย**

ลักษณะเด่น พระหยกเชียงรายที่สร้างขึ้นในวาระที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระชนมายุครบ 90 พรรษา และพระเจ้าล้านทองซึ่งเป็นองค์พระประธานในอุโบสถที่งดงาม

การประเมินศักยภาพของวัดพระแก้ว

1. จุดเด่น

- 1.1 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป
- 1.2 มีความสวยงามของพระหยกเชียงราย และพระประธาน “พระเจ้าล้านทอง”
- 1.3 มีอุโบสถที่มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมล้านนา
- 1.4 สถานที่ในวัดมีความร่มรื่น
- 1.5 ตั้งอยู่ในตัวเมือง
- 1.6 มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร
- 1.7 มีห้องน้ำจัดได้อย่างเป็นสัดส่วน
- 1.8 มีการจัดภูมิทัศน์โดยรอบ ร่มรื่นสวยงาม
- 1.9 เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงราย

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดบริเวณที่จอดรถภายในวัด ทำให้ภูมิทัศน์ภายในวัดลดความงดงามลงไป
- 2.2 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษน้อย
- 2.3 การปิดประตูทางเข้าวัดที่ตรงกับตำแหน่งที่ตั้งของอุโบสถ ทำให้บดบังความโดดเด่นและสวยงามของอุโบสถ เมื่อมองจากภายนอกวัดเข้ามา
- 2.4 ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีเพียงเฉพาะจุดขายสินค้าของที่ระลึก
- 2.5 การจัดภูมิทัศน์ด้านหน้าวัดไม่สวยงาม ไม่สร้างความโดดเด่น
- 2.6 การขาดระบบการจัดการน้ำเสียในสระน้ำหน้าหอพระหยกเชียงราย

1.3 วัดพระสิงห์

ภาพที่ 3 อุโบสถ วัดพระสิงห์

ที่ตั้ง ถนนท่าหลวง ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ เป็นวัดโบราณดั้งเดิม เดิมเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ที่ประดิษฐาน อยู่ ณ วิหารลายคำ วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงใหม่ มีอุโบสถเป็นรูปทรงแบบศิลปะล้านนา สร้างขึ้นในสมัยพระเจ้ามหาพรหม พระอนุชาของพระเจ้าแก้วมงคล เจ้าเมืองเชียงใหม่ โครงสร้างทำด้วยไม้เนื้อแข็ง สันนิษฐานกันว่าสร้างขึ้นเมื่อจุลศักราช 1251 - 1252 (พ.ศ. 2432-2433) ต่อมามีการบูรณปฏิสังขรณ์อีกสองครั้งคือ พ.ศ. 2504 โดยพระครูสิริสาธิต และ พ.ศ. 2533 โดยพระสุนทรปริยัติวิธาน เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ คนปัจจุบัน บานประตูแกะสลักไม้เป็นเรื่อง ดิน น้ำ ลม ไฟ ฝีมือของช่างพื้นบ้านเชียงราย (อานวย บัวงาม) สำหรับลายบนบานประตูออกแบบโดยอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ปัจจุบัน อุโบสถมีอายุ 111 ปี

ลักษณะเด่น อุโบสถสถาปัตยกรรมล้านนา และบานประตูแกะสลักไม้
การประเมินศักยภาพของวัดพระสิงห์

1. จุดเด่น

- 1.1 มีอุโบสถศิลปะล้านนาที่มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรม
- 1.2 ตั้งอยู่ใกล้กับวัดพระแก้ว ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงราย
- 1.3 องค์พระประธาน “ พระพุทธรูปลีหังค์ ” มีความงดงาม
- 1.4 บานประตูที่เป็นไม้แกะสลักสวยงาม ออกแบบโดยอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดภูมิทัศน์บริเวณวัดไม่โดดเด่น
- 2.2 สถานที่ขาดความร่มรื่น
- 2.3 ไม่มีเอกสารแผ่นพับ เพื่อประกอบการศึกษาเที่ยวชม
- 2.4 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.5 วัดอยู่ติดกับตลาดมาก ทำให้สภาพแวดล้อมรอบ ๆ วัดไม่สะอาดและไม่เป็นระเบียบ

1.4 วัดดอยจำเมือง

ภาพที่ 4 กุ์บรรจุพระอัฐิ พ่อขุนเม็งราย
มหาราช

ที่ตั้ง ถนนอาจ้านวย บ้านห้อมดอย หมู่ที่ 1 ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ วัดดอยจำเมืองสร้างเมื่อ พ.ศ. 1861 เดิมมีแต่สถูป (กุ์) บรรจุพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราช ที่สร้างโดยพญาไชยสงคราม โอรสพ่อขุนเม็งรายมหาราช ในพุทธศตวรรษที่ 19 หลังจากพ่อขุนเม็งรายมหาราชได้สวรรคตที่เมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 1860 พญาไชยสงคราม พระราชโอรสได้ถวายพระเพลิงพระศพพ่อขุนเม็งรายมหาราชแล้วพระองค์ทรงไม่โปรดเมืองเชียงใหม่ จึงได้กลับมาครองเมืองเชียงราย และอัญเชิญพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราชมาประดิษฐาน ณ ดอยแห่งนี้ ต่อมา พ.ศ. 2030 พระยาศรราชูเงินทอง ได้มาบูรณะและสร้างวัดขึ้นใหม่ชื่อว่า วัดจำเมือง จนถึง พ.ศ. 2220 จึงได้มี

การบูรณปฏิสังขรณ์วัดดอยงำเมืองขึ้นใหม่ และมีการสร้างรูปจำลองพ่อขุนเม็งราย
มหาราช ประดิษฐานไว้คู่กับกุฏิบรรจุพระอัฐิของพระองค์

ลักษณะเด่น สถูป (กู) บรรจุพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราชมหาราช

การประเมินศักยภาพของวัดดอยงำเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 มีสถูปโบราณ ซึ่งเป็นที่บรรจุพระอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราชมหาราช
- 1.2 เป็นสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองเชียงราย
- 1.3 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดบริเวณพื้นที่ไม่เป็นสัดส่วน
- 2.2 ขาดการดูแลรักษาความสะอาด
- 2.3 การจัดภูมิทัศน์รอบๆวัด ไม่สวยงาม
- 2.4 ไม่มีเอกสารแนะนำหรือป้ายความรู้ในสิ่งที่เป็นจุดเด่นของวัด
- 2.5 ไม่มีห้องน้ำที่จัดไว้ให้สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.6 ไม่มี เอกสารแผ่นพับ
- 2.7 รอบ ๆ วัดเป็นที่ตั้งของชุมชนแออัด
- 2.8 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว

1.5 วัดกลางเวียง

ภาพที่ 5 อุโบสถ วัดกลางเวียง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย ตรงสี่แยกระหว่าง ถ. อุดรภิจ ติดกับ ถ. รัตนชาติ
ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ประวัติ วัดกลางเวียง คือวัดที่ตั้งอยู่ใจกลางเวียงเชียงราย มีเสาหลักเมืองเชียงรายตั้งอยู่ สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 1975 เดิมชาวบ้าน เรียกว่า วัดจันตะโลก หรือ วัดจันทน์โลก เพราะในวัดเคยมีต้นจันทน์แดงขนาดใหญ่ขึ้นอยู่ ถือเป็นไม้มงคลใช้บูชาพระตามธรรมเนียมโบราณ จนกระทั่งเมื่อมีการสร้างวัดเมืองเชียงรายใหม่ และพบว่าวัดแห่งนี้อยู่ใจกลางเมืองพอดี จึงได้สถาปนาสะดือเวียง หรือ เสาหลักเมืองขึ้น พร้อมกับเปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดจันทน์โลกกลางเวียง แต่ในปี พ.ศ. 2446 เกิดพายุใหญ่พัด ต้นจันทน์แดงหักโค่นลงมาทำให้ อุโบสถและวิหารพังทลาย ต้องบูรณะใหม่ ชื่อวัดจึงเหลือเพียงวัดกลางเวียง ปัจจุบันเสาหลักเมืองเก่าได้ล้มไปนานแล้ว ในปี พ.ศ. 2535 จึงได้สร้างเสาหลักเมืองขึ้นมาใหม่ ประดิษฐานอยู่ในมณฑปทรงพีกทองยอดแหลม บริเวณที่ตั้งเสาหลักเมืองเดิม ภายนอกมีรูปปั้นท้าวจตุโลกบาล ทำหน้าที่พิทักษ์สะดือเวียงตามคติความเชื่อของชาวล้านนา ส่วนตำแหน่งที่เคยมี ต้นจันทน์อยู่นั้น ปัจจุบันทางวัดได้สร้างเจดีย์ขึ้นรอบฐานมีช้างทรงเครื่องยืนราย ส่วนอุโบสถนั้นได้ สร้างขึ้นใหม่ตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนาประยุกต์

ลักษณะเด่น เสาหลักเมืองและอุโบสถทรงสถาปัตยกรรมล้านนาประยุกต์

การประเมินศักยภาพของวัดกลางเวียง

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นที่ตั้งของเสาหลักเมือง
- 1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์

2. จุดด้อย

- 2.1 การจัดภูมิทัศน์ไม่สวยงาม ไม่ร่มรื่น
- 2.2 ไม่มีป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.3 ไม่มีห้องน้ำที่จัดไว้ให้สำหรับนักท่องเที่ยว
- 2.4 ไม่คงสภาพความเก่าแก่และดั้งเดิม
- 2.6 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว

1.6 วัดมิ่งเมือง

ภาพที่ 6 อุโบสถ วัดมิ่งเมือง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ถนนไตรรัตน์ ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ เป็นวัดที่มีศิลปวัฒนธรรมผสมระหว่างไทยใหญ่กับล้านนา ได้รับราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2513 เป็นวัดไทยใหญ่ สมัยก่อนมีชุมชนไทยใหญ่อยู่ เรียกว่า **วัดเงี้ยวหรือวัดช้างมูบ (ช้างหมอบ)** การก่อสร้างผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า **ตะแม่ศรี** ซึ่งมีศักดิ์เป็นแม่เลี้ยงของพ่อขุนฯ เป็นชาวพม่า เป็นผู้สร้าง ในวัดยังมีปรากฏงานก่อสร้างเป็นศิลปะผสมระหว่างล้านนาและไทยใหญ่ จากแผ่นจารึกที่ค้นพบในวัด ซึ่งถ้าเป็นจริงอย่างที่จารึกไว้ วัดนี้ก็มีอายุเท่ากับเมืองเชียงราย และมีหลักฐานที่สำคัญหลายชิ้นที่บ่งชี้ว่าเป็นวัดที่ชาวพม่าสร้างไว้ก่อน เช่น บ่อน้ำโบราณ เรียกว่า บ่อน้ำช้างมูบ เป็นศิลปะแบบไทยใหญ่มีซุ้มครอบไว้บนหลังช้างหมอบ ชาวบ้านผ่านไปมาก็เรียกว่า ช้างมูบ จึงเรียกชื่อวัดนี้ว่า **วัดจำมูบ** สำหรับอุโบสถเป็นรูปทรงแบบศิลปะล้านนาผสมไทยใหญ่ที่สวยงาม

ลักษณะเด่น ศิลปวัฒนธรรมแบบล้านนาผสมไทยใหญ่

การประเมินศักยภาพของวัดมิ่งเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 อุโบสถมีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมศิลปะล้านนาผสมกับศิลปะของไทยใหญ่
- 1.2 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีป้ายความรู้/เอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.2 จัดภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงาม
- 2.3 ขาดความร่มรื่นของสถานที่
- 2.4 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.5 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยว

1.7 วัดมุงเมือง

ภาพที่ 7 พระสังกัจจายน์
วัดมุงเมือง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่ถนนอุตรกิจ ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ประวัติ เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปสองสี ประดิษฐานเป็นพระประธานภายในอุโบสถศิลปะล้านนา และภายนอกอุโบสถมีพระสังกัจจาย์ประดิษฐานอยู่ วัดมุงเมือง เป็นวัดสังกัดคณะมหานิกาย สร้างเมื่อ พ.ศ. 2382 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2409

ลักษณะเด่น พระพุทธรูปสองสี และพระสังกัจจาย์

การประเมินศักยภาพของวัดมุงเมือง

1. จุดเด่น

- 1.1 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์
- 1.2 มีพระพุทธรูปสองสีที่งดงาม

2. จุดด้อย

- 2.1 ความดั้งเดิมและความเก่าแก่ของวัดหายไป
- 2.2 ไม่ค่อยมีชื่อเสียงในการท่องเที่ยว
- 2.3 ภูมิทัศน์โดยรอบไม่มีความสวยงาม และโดดเด่น
- 2.4 สถานที่ไม่ร่มรื่น
- 2.5 รอบ ๆ บริเวณวัดเป็นตลาดสด ทำให้มีสภาพแออัด ไม่สงบ
- 2.6 ไม่มีป้ายความรู้/เอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.7 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.8 สภาพบริเวณวัดสกปรก ขาดการดูแลรักษาเอาใจใส่

1.8 วัดเจ็ดยอด

ภาพที่ 8 อุโบสถวัดเจ็ดยอด

ที่ตั้ง ถนนเจ็ดยอด ต. เวียง อ. เมือง เชียงราย

ประวัติ วัดเจ็ดยอด สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2387 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 27 กันยายน 2481 ทำพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อ วันที่ 5 มีนาคม 2487 เป็นอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ วันที่ 31 พฤษภาคม 2521

ลักษณะเด่น อุโบสถสถาปัตยกรรมล้านนา

การประเมินศักยภาพของวัดเจ็ดยอด

1. จุดเด่น

- 1.1 มีอุโบสถศิลปะล้านนาที่มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมล้านนา
- 1.2 ที่ตั้งของวัดอยู่ใกล้ไนท์บาซาร์ จึงมีนักท่องเที่ยวเดินแวะเข้าชมอยู่เสมอ

2. จุดด้อย

- 2.1 ขาดความสมบูรณ์ในสภาพดั้งเดิมและเก่าแก่
- 2.2 จัดภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงามและไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
- 2.3 สถานที่ไม่ร่มรื่น
- 2.4 ไม่มีป้ายสื่อความรู้/แผ่นพับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2.5 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.6 บริเวณรอบ ๆ วัดเป็นสถานบันเทิง ขาดความเงียบสงบ

1.9 วัดร่องขุน

ภาพที่ 9 อุโบสถ วัดร่องขุน

ที่ตั้ง บ้านร่องขุน ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย

ประวัติ เป็นวัดที่ออกแบบและก่อสร้างโดยอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ โดยอาจารย์ได้เริ่มสร้างอุโบสถขึ้นก่อน เมื่อ พ.ศ. 2540 อุโบสถมีลักษณะเด่น คือเป็นอุโบสถสีขาว เป็นศิลปะสมัยใหม่ในแนวความคิดของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ตกแต่งด้วยลวดลายกระจกสีเงินแวววาว หน้าบันประดับด้วยพญานาคมีงวงและงา ภาพจิตรกรรม

ฝาผนังมีความสวยงาม หากเสร็จสมบูรณ์แล้วจะประกอบด้วยหมู่สถาปัตยกรรมทั้งสิ้น 8 หลัง มีอุโบสถ ประสาทบรรจุพระธาตุ พิพิธภัณฑสถาน ศาลาราย เมรุ หมู่กุฏิ ศาลาการเปรียญ และศาลารับรองแขกที่มาเยี่ยมชมวัด

ลักษณะเด่น อุโบสถและจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถ

การประเมินศักยภาพภาพของวัดร่องขุน

1. จุดเด่น

- 1.1 อุโบสถมีความสวยงาม มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่
- 1.2 เป็นวัดที่สร้างโดยอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินชื่อดังของประเทศ
- 1.3 มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
- 1.4 การเดินทางสะดวกเข้าถึงง่าย
- 1.5 มีห้องน้ำที่สะอาดสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับ ให้นักท่องเที่ยวศึกษา
- 1.7 มีไกด์พื่อนำชมอธิบาย
- 1.8 มีร้านขายของที่ระลึก

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงในพื้นที่
- 2.2 ในช่วงเทศกาลวันหยุด หรือในช่วงฤดูการท่องเที่ยว ไม่สามารถจะเดินชมได้อย่างละเอียด เนื่องจากพื้นที่ไม่สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ไปได้พร้อมกัน

1.10 กิจกรรมไหว้องค์พระธาตุ 9 จอม

มีความสำคัญทางพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงราย ตามคติความเชื่อของชาวยวนหรือโยนก (ชื่อดั้งเดิมของชาวเชียงแสน) เชื่อกันว่า ถ้าได้สักการะพระบรมธาตุ 9 จอม จะเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตตนเองและบริวาร พระธาตุ 9 จอม ประกอบด้วย

1. พระธาตุดอยจอมทอง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่วัดดอยทอง ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงราย

ลักษณะเด่น พระธาตุดอยจอมทอง ที่มีความเชื่อว่าถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานจะมีทรัพย์สินเงินทอง

2. พระธาตุจอมหมอกแก้ว

ที่ตั้ง วัดจอมหมอกแก้ว ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมหมอกแก้ว ที่มีความเชื่อว่าอุปสรรคที่เปรียบเหมือนหมอกควันสีดำ ถ้ากราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานอุปสรรคทั้งหลายก็จะจางใสเหมือนหมอกแก้วและจะประสบความสำเร็จ

3. พระธาตุจอมฝ่อ

ที่ตั้ง วัดอรัญญวิเวกคีรี(จอมฝ่อ) หมู่ 7 ตำบลเวียง อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมฝ่อ ที่มีความเชื่อว่าถ้ากราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานเปรียบเหมือนการลืมหืมตาเจอแสงสว่างในชีวิต

4. พระธาตุจอมแจ้ง

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมแจ้ง ตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมแจ้ง เชื่อกันว่า ถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐาน จะประสบความสำเร็จและรู้แจ้งเห็นจริง

5. พระธาตุจอมแว่

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมแว่ ตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมแว่ ที่เชื่อกันว่า ถ้าได้บูชาก็จะแคล้วคลาดปลอดภัยจากสิ่งเลวร้ายทั้งปวง การเจรจาธุรกิจก็จะประสบผลสำเร็จด้วย

6. พระธาตุดอยจอมจ้อ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมจ้อ ตำบลเวียง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมจ้อ ที่เชื่อกันว่า ถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐาน การเจรจาธุรกิจการงานต่างๆ จะประสบความสำเร็จ

7. พระธาตุจอมกิตติ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมกิตติ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุดอยจอมกิตติ พระเจดีย์ทรงปราสาทยอดทรงระฆัง หลังคาบุปผาคว่า ที่เชื่อกันว่า ถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐานจะอุดมไปด้วยยศถาบรรดาศักดิ์ ลาภยศ ผู้คนสรรเสริญ

8. พระธาตุจอมจันทร์

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมจันทร์ ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมจันทร์ ที่เชื่อกันว่าถ้าได้กราบไหว้และตั้งจิตอธิษฐาน ผิวนพรรณจะสวยงามเปล่งปลั่งรัศมีดุจแสงจันทร์งดงามอย่างหาที่เปรียบไม่ได้

9. พระธาตุดอยจอมสัก

ที่ตั้ง วัดพระธาตุดอยจอมสัก ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ลักษณะเด่น ความเชื่อในการไหว้ พระธาตุดอยจอมสัก เชื่อกันว่าถ้าได้กราบไหว้จะได้รับสิริมงคลสูงสุด และพยานพบแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิตอย่างน่าอัศจรรย์

การประเมินศักยภาพของกิจกรรมสักการะพระธาตุแก้วจอม

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นสถานที่เก่าแก่ของท้องถิ่น
- 1.2 ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงรายและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 1.3 เหมาะสำหรับพุทธศาสนิกชนที่ต้องการแสวงบุญ เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิต

2. จุดด้อย

- 2.1 พระธาตุแต่ละแห่งตั้งอยู่ห่างไกลกัน การเดินทางเพื่อสักการะต้องใช้เวลาในการเดินทางเยี่ยมชมทั้ง 9 จอม ในวันเดียว ทำให้นักท่องเที่ยวเหนื่อยเมื่อยล้า
- 2.2 องค์พระธาตุส่วนใหญ่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์จังหวัดเชียงรายเป็นเพียงแต่ตำนานเรื่องเล่า

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรจัดเป็นโปรแกรมนำเที่ยว 2-3 วัน โดยใน 1 วัน จัดนำเที่ยววัดทั้ง 9 จอม ส่วนวันที่เหลือนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

1.11 วัดพระธาตุดอยจอมทอง

ภาพที่ 10 พระธาตุดอยจอมทอง

ที่ตั้ง ตั้งอยู่วัดดอยทอง ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประวัติ พระธาตุดอยจอมทองเป็นมงคลนามแห่งเมืองเชียงรายเดิมเป็นวัดเก่าแก่สันนิษฐานว่ามีมาก่อนที่พ่อขุนเม็งรายมหาราชจะมาพบพื้นที่สร้างเป็นเมืองเชียงรายในปี

พ.ศ. 1805 ตามหลักฐานที่ปรากฏในหนังสือพงศาวดารโยนกของพระยาประชากรจักร กล่าวว่เมื่อพุทธศานาล่วงแล้ว 956 พรรษา มีพระเถระเจ้ารูปหนึ่งนามพระพุทโธมา เป็นชาวโกศล เมืองสุวรรณวดี (สระเทม) ในรามัญประเทศ ได้ออกไปสู่เมืองลังกาทวีป ได้นำคัมภีร์พระไตรปิฎก แห่งลังกาทวีปมาสู่รามัญประเทศ และพุกามประเทศ และเดินทางเข้ามาสู่แคว้นโยนกนครไชยบุรีศรีเชียงแสน ในวันจันทร์ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 6 ปีชวด มหาศักราชได้ 335 (พ.ศ.1483) นำพระบรมสารีริกธาตุสามขนาด รวม 16 องค์ ถวายแก่พระเจ้าฟ้างคราช เจ้าเมืองโยนกนาคพันธุ์ พระองค์ได้แบ่งเป็นพระธาตุขนาดใหญ่ 1 ขนาด ขนาดกลาง 2 ขนาด รวมสามองค์ ส่งให้ พญาเรือนแก้ว เจ้าเมืองไชยนารายณ์ (บริเวณอำเภอเวียงชัยในปัจจุบัน) ส่วนหนึ่งบรรจุลงในมหาสถูปบนดอยทอง ขนานนามว่าพระธาตุดอยจอมทอง เพื่อเป็นมงคลนามของเมือง ทุกๆปีจะมีพิธีสงฆ์นำพระธาตุทุกวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 (เดือน 5 เหนือ)

ลักษณะเด่น พระธาตุดอยจอมทองที่โดดเด่น และเสาสะดือเมือง

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุดอยจอมทอง

1. จุดเด่น

- 1.1 เสาสะดือเมืองเชียงราย และมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเมืองเชียงราย
- 1.2 เป็น 1 ใน 9 วัดที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวไหว้องค์พระธาตุ 9 จอม
- 1.3 มีสถานที่ร่มรื่น
- 1.4 ตั้งอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์
- 1.5 องค์พระธาตุดอยทองที่โดดเด่นสวยงาม ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

2. จุดด้อย

- 2.1 ภูมิทัศน์โดยรอบขาดการบำรุงดูแล ทำให้ไม่สวยงาม
- 2.2 ไม่มีห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
- 2.3 ไม่มีเอกสารแผ่นพับที่ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว
- 2.4 ไม่มีที่จอดรถที่เป็นสัดส่วน เพราะสถานที่ของวัดตั้งอยู่บนเนินเขา

1.12 วัดเจดีย์หลวง

ภาพที่ 11 พระธาตุเจดีย์หลวง

ที่ตั้ง ตำบลเวียงเชียงใหม่ อำเภอเชียงใหม่ ด้านซ้ายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่

ประวัติ วัดเจดีย์หลวง มีวิหารเก่าประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์ แต่ตัววิหารเก่ามาก พังทลายเกือบหมด มีโบราณสถานประกอบด้วยเจดีย์พระประธานทรงระฆังแบบล้านนา เป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในอำเภอเชียงใหม่ เรียกว่า **เจดีย์หลวง** ขนาดสูง 88 เมตรฐานกว้าง 24 เมตร พระเจ้าแสนภู โปรดให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1887

ลักษณะเด่น เจดีย์พระประธานทรงระฆังแบบล้านนาที่ใหญ่และสมบูรณ์ที่สุดในเมืองโบราณเชียงใหม่

การประเมินศักยภาพของวัดเจดีย์หลวง

1. จุดเด่น

- 1.1 เป็นเจดีย์ที่ใหญ่และเก่าแก่ที่คงสภาพความเก่าแก่ดั้งเดิม
- 1.2 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสม่ำเสมอ
- 1.3 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน
- 1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่ เป็นต้น
- 1.7 มีที่จอดรถจัดเป็นอย่างสัดส่วน ไม่รบกวนภูมิทัศน์ของสถานที่
- 1.8 มีห้องน้ำจัดเป็นอย่างได้สัดส่วน มีความสะอาดพอใช้

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 2.2 ขาดการดูแลบริเวณสถานที่
- 2.3 ภูมิทัศน์โดยรอบไม่สวยงาม
- 2.4 ขาดการดูแลความสะอาดของสถานที่

1.13 วัดพระธาตุผาเงา

ภาพที่ 12 พระธาตุผาเงา

ที่ตั้ง ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ประวัติ วัดพระธาตุผาเงา ตั้งอยู่นอกเมืองทางทิศใต้ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนไปตามเส้นทางเชียงของ - เชียงแสน ประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ตรงข้ามโรงเรียนบ้านสบคำ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม มีเนื้อที่ประมาณ 143 ไร่ สิ่งสำคัญภายในวัด ได้แก่ พระธาตุผาเงา ซึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็กตั้งอยู่บนก้อนหินใหญ่ ซึ่งบูรณะขึ้นใหม่ แต่เดิมเป็นวัดร้าง ชาวบ้านสบคำต้องการย้ายวัดสบคำ จากที่เดิมที่ถูกแม่น้ำโขงกัดเซาะพังทลาย จึงมาฟื้นฟูวัดร้างนี้ขึ้นเป็นวัดดังเดิม ในปี พ. ศ. 2521 วิหารหลังปัจจุบันสร้างทับวิหารเดิม ภายในวิหารแห่งนี้ได้พบพระพุทธรูปปูนปั้น บริเวณหน้าตักพระประธานที่เรียกว่า **หลวงพ่อผาเงา** เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2519 สืบเนื่องมาจากตอนที่คณะศรัทธาวัดพระธาตุผาเงาจะทำพิธียกพระประธานขึ้น เพื่อทำการบูรณะ ระหว่างการดำเนินการได้ค้นพบพระพุทธรูปดังกล่าวถูกฝังใต้ฐานชุกชีพระประธานใหญ่ พระพุทธรูปองค์นี้ประทับนั่งขัดสมาธิราบ ปางมารวิชัย พระพักตร์รูปไข่ พระหนุเป็นปม พระรัศมีเป็นเปลว แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศิลปะสุโขทัย มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 บนเขาด้านหลังวัดเป็นที่ตั้งของพระบรมนิมิตเจดีย์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อร่วมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี และเกิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทย บนยอดเขายังสามารถมองเห็นทัศนียภาพอันสวยงามของตัวเมืองเชียงแสนได้โดยรอบ

ลักษณะเด่น ความเก่าแก่และคุณค่าของศิลปะขององค์พระธาตุผาเงาซึ่งเป็นเจดีย์ทรงระฆังขนาดเล็ก และความงดงามของหลวงพ่อผาเงา พระพุทธรูปปางมารวิชัยศิลปะแบบเชียงแสน

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุผาเงา

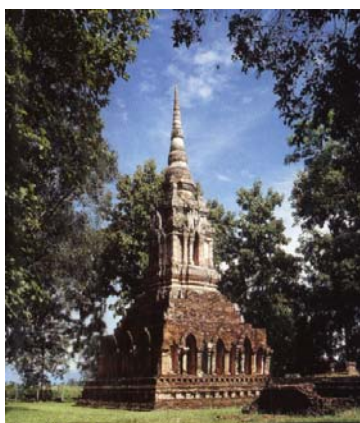
1. จุดเด่น

- 1.1 มีคุณค่าเชิงโบราณสถาน มีพระธาตุ และพระพุทธรูปผาเงาที่เก่าแก่คงสภาพที่สมบูรณ์
- 1.2 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้สวยงาม มีความร่มรื่น สามารถมองวิวทิวทัศน์แม่น้ำโขง
- 1.3 มีห้องน้ำจัดได้อย่างเป็นสัดส่วนและสะอาด
- 1.4 เส้นทางเดินทางสะดวก มีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมเสมอ
- 1.5 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับทั้งภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

1.14 วัดป่าสัก

ภาพที่ 13 พระธาตุ วัดป่าสัก

ที่ตั้ง ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน ภายนอกเมืองทางทิศตะวันตก

ประวัติ พระเจ้าแสนภู ทรงสร้างวัดแห่งนี้ เมื่อ พ .ศ. 1838 เพื่อบรรจุพระโคปผกะธาตุ (พระธาตุกระดูกตาด่มช้างขาว) และโปรดเกล้าฯ ให้ปลูกต้นสักจำนวน 300 ต้นทั่วบริเวณ วัดป่าสักมีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 16 ไร่ ประกอบด้วยโบราณสถานต่าง ๆ จำนวน 22 แห่ง เจดีย์ประธานเป็นเจดีย์ทรงปราสาทยอดทรงระฆังแบบห้ายอด ที่ฐานเป็นชุ่ม ประดิษฐาน พระพุทธรูปสลักรูปเทวดาส่วนกลางเป็นเรือนธาตุที่ชุ่มประดิษฐานพระพุทธรูปทั้งสี่ ด้าน ส่วนยอดเป็นองค์ระฆัง มีเจดีย์องค์เล็กประดับอยู่ที่มุมทั้งสี่ เจดีย์วัดป่าสักยังเป็นเจดีย์ที่คงสภาพสมบูรณ์ที่สุดในเมืองโบราณเชียงแสน และเป็นเจดีย์ที่มีความงดงามมากที่สุดองค์หนึ่งในกลุ่มศิลปะล้านนา ลวดลายที่ประดับอยู่บนองค์เจดีย์สะท้อนให้เห็นถึงการ

พัฒนาศิลปะและโครงสร้างทางศิลปะล้านนา โดยผสมผสานศิลปะสุโขทัย พุกาม และศรี-
 อยุธยา เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน จนกลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นต้นเค้า
 วิวัฒนาการของเจดีย์เรือนธาตุศิลปะล้านนา

ลักษณะเด่น เจดีย์พระประธานทรงปราสาทยอดระฆังแบบห้ายอด ตกแต่งลวดลายปูน
 ปั้น

การประเมินศักยภาพของวัดป่าสัก

1. จุดเด่น

- 1.1 มีสภาพความเก่าแก่และดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์
- 1.2 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้ดี มีความร่มรื่น
- 1.4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียง-
 แสน วัดเจดีย์หลวง วัดมุงเมือง วัดพระบาท
- 1.5 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับ
- 1.7 มีป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.8 สภาพโดยรอบมีการดูแลรักษา
- 1.10 การเดินทางสะดวก
- 1.11 มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

2. จุดด้อย

- 2.1 ไม่มีห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว (เป็นเพราะอยู่ในเขตเมืองโบราณ)
- 2.2 ไม่มีร้านจำหน่ายของที่ระลึก

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ควรมีไกด์พื้ที่นำชม เนื่องจากเป็นเขตเมืองโบราณเชียง
 แสน

1.15 พระธาตุจอมกิตติ

ภาพที่ 14 พระธาตุจอมกิตติ

ที่ตั้ง วัดพระธาตุจอมกิตติ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ประวัติ ตามตำนานกล่าวว่ากษัตริย์แห่งราชวงศ์โยนกองค์ที่ 24 คือ พระเจ้าฟ้างคราช พร้อมโอรส คือ พระเจ้าพรหมมหาราช ได้รับพระบรมสารีริกธาตุจากพระเถระเจ้าชาวโกศลเมืองสุพรรณาวดี นามว่า พระพุทธโฆษาจารย์ รวม 17 องค์ พระเจ้าฟ้างคราชจึงทรงโปรดแบ่งพระบรมสารีริกธาตุออกเป็นขนาดใหญ่ 1 องค์ ขนาดกลาง 2 องค์ และขนาดเล็กอีก 2 องค์ ประทานแก่พระยาเรือนแก้ว เจ้าเมืองไชยนาทรายณ์ ซึ่งพระยาเรือนแก้วได้สร้างเจดีย์ประดิษฐานไว้ ณ ดอยจอมทอง ที่เหลืออีก 11 องค์ ทรงโปรดให้นำไปประดิษฐานไว้ที่ดอยน้อย หรือดอยจอมกิตติที่พระเจ้าสิงหนวัติ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์โยนกได้เคยบรรจุพระบรมสารีริกธาตุทั้ง 11 องค์ ไว้ด้วยกันในปี พ.ศ. 1483 ในระยะต่อมาเจดีย์พระธาตุชำรุดทรุดโทรมมาก เจ้าฟ้าเฉลิมเจ้าเมืองเชียงแสนจึงได้ร่วมกับศรัทธาชาวเมืองบูรณะปฏิสังขรณ์ขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2237

ลักษณะเด่น องค์พระธาตุจอมกิตติ พระเจดีย์ทรงปราสาทยอดทรงระฆังหลังคารูปบัวคว่ำ

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุจอมกิตติ

1. จุดเด่น

- 1.1 เจดีย์ที่เก่าแก่คงความสมบูรณ์
- 1.2 มีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมสม่ำเสมอ
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้ดีและสวยงามร่มรื่น
- 1.4 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน
- 1.5 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.6 มีเอกสารแผ่นพับ

1.7 มีห้องน้ำจัดไว้ให้นักท่องเที่ยวอย่างเป็นสัดส่วน

1.8 มีร้านขายของที่ระลึก

2. จุดด้อย

2.1 ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียงที่สามารถเดินไปชมได้

2.2 ไม่มีไกด์พื้นที่

1.16 วัดพระเจ้าล้านทอง

ภาพที่ 15 พระเจ้าทองทิพย์

ที่ตั้ง อยู่ในเขตกำแพงเมืองเชียงใหม่ ต.เวียง อ.เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

ประวัติ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงใหม่ ประมาณ 1 กม. พระเจ้าแสนภู กษัตริย์องค์ที่ 3 ในราชวงศ์มังรายโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2032 และได้ทรงหล่อพระพุทธรูปขึ้นองค์หนึ่งหลักล้านทอง (1,200 กก.) จึงเรียกว่า **พระเจ้าล้านทอง** เป็นพระประธานหน้าตักกว้าง 2 เมตร 15 เซนติเมตร สูง 3 เมตรเศษ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปองค์หนึ่งได้มาจากวัดทองทิพย์ ซึ่งเป็นวัดร้าง เรียกว่า **พระเจ้าทองทิพย์** เป็นพระพุทธรูปทองเหลือง พระพักตร์งดงามมาก มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปแบบสุโขทัย

ลักษณะเด่น พระพุทธรูปหล่อสำริดปางมารวิชัยที่ใหญ่ที่สุดและสวยที่สุดในเชียงใหม่

การประเมินศักยภาพของวัดพระเจ้าล้านทอง

1. จุดเด่น

1.1 มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยวด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม

1.2 มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เช่น วัดเจดีย์หลวง วัดพระบาท วัดมุงเมือง

1.3 สถานที่ร่มรื่น

1.4 เส้นทางเดินทางสะดวก

2. จุดด้อย

2.1 ไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

2.2 ไม่มีเอกสาร หรือป้ายความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 ไม่มีชื่อเสียงนักท่องเที่ยวให้ความสนใจน้อย

1.17 พระธาตุดอยปู่เข้า (ภูเข้า)

ภาพที่ 16 ทศนิยภาพของ
สามเหลี่ยมทองคำ

ที่ตั้ง ตามเส้นทางเชียงแสน - สบรวก แยกซ้ายก่อนถึงสามเหลี่ยมทองคำเล็กน้อย

ประวัติ พระธาตุดอยปู่เข้านี้ สร้างขึ้นบนดอยเชียงเมี่ยงริมปากน้ำรวก เมื่อ พ.ศ. 1302 ในสมัยพระยาลาวแก้วแก้วมาเมือง กษัตริย์องค์ที่ 2 แห่งเวียงหิรัญนครเงินยางโบราณสถานประกอบด้วยพระวิหาร และกลุ่มเจดีย์ที่พังทลาย ก่อด้วยอิฐมีร่องรอยการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น บนดอยเชียงเมี่ยงยังเป็นจุดชมวิว สามารถมองเห็นสามเหลี่ยมทองคำได้ชัดเจน

ลักษณะเด่น จากบนดอยเชียงเมี่ยงสามารถชมทศนิยภาพของสามเหลี่ยมทองคำอย่างสวยงาม

การประเมินศักยภาพของวัดพระธาตุปู่เข้า

1. จุดเด่น

- 1.1 พระธาตุยังคงสภาพดั้งเดิม มีคุณค่าทางการท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน
- 1.2 มีนักท่องเที่ยวเข้าชมสม่ำเสมอ เพราะเป็นจุดชมวิวที่สวยงาม
- 1.3 ภูมิทัศน์โดยรอบจัดได้ดี สวยงาม
- 1.4 มีสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง เช่น สามเหลี่ยมทองคำ พระพุทธรูปสี่แผ่นดิน
- 1.5 มีที่จอดรถที่จัดเป็นอย่างสัดส่วน
- 1.6 มีป้ายสื่อความรู้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 1.7 มีเอกสารแผ่นพับภาษาไทย
- 1.8 สภาพโดยรวมมีการดูแลรักษา โดยยังคงความเก่าแก่ดั้งเดิม